

HRVATSKI glasnik

Godina XX, broj 25

24. lipnja 2010.

cijena 100 Ft

 Baština, prilog Hrvatskog glasnika
U potrazi za minulom šokvačkom kulturom
Blago predaka; čuvarica obiteljskoga blaga
Ana Groz Rudol
Teta Rozika Broz, čuvarica pomurske popevke
Sumartonska „Naša hiža” čeka posjetitelje

**Najmlađi načelnici u Gradišću:
Mikloš Kohut iz Petrovoga Sela i Kristina Glavanič
iz Narde, na Hrvatskom danu u Nardi**

Komentar

Boravak u matičnoj zemlji

Posjet i boravak u Hrvatskoj ničim se ne može zamijeniti, a to je svojedobno prepoznala i Hrvatska državna samouprava kada je uz pomoć dviju vlada utemeljila KPCCO Hrvata u Mađarskoj odnosno Pansion «Zavičaj» u Vlašićima na otoku Pagu.

Premda se po dosadašnjem odazivu Hrvata iz Mađarske, uspješnost kulturno-prosvjetnog središta i odmarališta može ocijeniti samo polovičnim, mora se istaknuti da je potreba za razvijanjem samoga objekta i njegove djelatnosti od posebnog značenja za hrvatsku zajednicu. Dakako, na temelju dosadašnjeg iskustva, potrebno je preispitati održavanje, funkcionalnost i promidžbene mogućnosti radi svrhovitijeg i uspješnijeg djelovanja, radi boljeg iskorištavanja.

Po posljednjim podacima i planovima, u izgledu je znatan pomak u broju noćenja, pa prema tome i u prihodima tvrtke «Zavičaj» d. o. o., što i nije mala stvar u vrijeme recesije i gospodarstva i na polju turizma i ugostiteljstva. Druga je strana pitanje sadržaja. Potrebno je nastaviti i s nastojanjima da se raznim kulturnim programima, izletima po bližoj i daljoj okolini, poraditi na što raznovrsnijem i sadržajnijem upoznavanju kulturno-povijesnih znamenitosti i prirodnih ljepota Hrvatske.

Pokazuje se potreba za organiziranim sadržajima u predsezoni i posezoni te izvan sezone. Za to je potrebna još bolja i šira suradnja s raznim hrvatskim, ali i drugim ustanovama u Mađarskoj i Hrvatskoj. Hrvatska državna samouprava, uz vlastita sredstva, i ove će godine osigurati boravak domalo dvije stotine hrvatskih učenika, koji će između 13. i 27. lipnja boraviti u Vlašićima, u okviru sedmodnevnoga državnog tabora hrvatskoga jezika i kulture. Posrijedi su najuspješniji učenici u učenju hrvatskoga jezika i kulture, koji su se istaknuli svojim kulturnim radom u životu svojih škola, naselja, ali i Hrvata u Mađarskoj. Djelomično organizirani boravak planiraju i ustanove, udruge te hrvatske samouprave iz Mađarske, ali i one samo u ograničenom broju, prema vlastitim mogućnostima.

Kada se postavlja pitanje boljeg iskorištavanja objekta u Vlašićima, važno je napomenuti da bi se u «Zavičaju» mogla organizirati i brojna usavršavanja prosvjetnih, kulturnih i inih djelatnika, u suorganizaciji i posredovanjem mjerodavnih ustanova u Hrvatskoj i Mađarskoj. Na taj bi se način možda mogli smanjiti troškovi održavanja takvih susreta, i samog objekta, s druge pak strane tim bi se sredstvima pospješilo poslovanje KPCCO Hrvata iz Mađarske. U promidžbenom smislu valjalo bi ojačati suradnju s drugim urođenim manjinama, ponajprije s vođanskim Hrvatima, ali i onima u Sloveniji i Italiji, te u Slovačkoj, Austriji, Makedoniji, Crnoj Gori... Na taj bi način boravak u matičnoj domovini mogao poslužiti i kao susretište urođenih Hrvata u susjednim zemljama. Mogli bi se dijeliti i troškovi, a zajednički bi se priređivali bogatiji i raznovrsniji sadržaji. Pitanje je samo htijenja, te suradnje urođenih hrvatskih zajednica na svestranu korist.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

U tjednu smo kada slavimo veliki praznik, Dan državnosti Republike Hrvatske. Obilježavanje dana državnosti ponos je svakoga naroda. Datum se veže uz činjenicu utemeljenja države i donošenja važnih ustavnih odluka samostalnih država. Hrvati u domovini, jednako kao i brojni pripadnici hrvatskoga naroda diljem svijeta, ponosni su na svoju državu i obilježavaju Dan državnosti. On je novijega datuma, bez obzira na tisućugodišnju povijest hrvatskoga naroda na svom prostoru, od stoljeća sedmog. Dan državnosti Republike Hrvatske slavimo 25. lipnja obilježavajući njime povijesnu odluku Sabora donesenu istoga datuma 1991. godine. Toj povijesnoj odluci Hrvatskoga sabora o pokretanju postupka razdruživanja od ostalih jugoslavenskih republika prethodila je odluka građana Republike Hrvatske iskazana na referendumu održanom 19. svibnja 1991. godine. Tada je referendumom više od 94 posto građana donijelo sljedeću odluku:

„1. Republika Hrvatska, kao suverena i samostalna država, koja jamči kulturnu autonomiju i sva građanska prava Srbima i pripadnicima drugih nacionalnosti u Hrvatskoj, može stupiti u savez suverenih država s drugim republikama.

2. Republika Hrvatska ne ostaje u Jugoslaviji kao jedinstvenoj saveznoj državi.“

Temeljem takvog očitovanja volje građana, a nakon neuspjeha pregovora s ostalim bivšim jugoslavenskim repub-

likama o izlasku iz državnopolitičke krize, Sabor Republike Hrvatske, na zajedničkoj sjednici sva tri saborska vijeća, 25. lipnja 1991. godine donosi Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, kojom se utvrđuje da „ovim činom Republika Hrvatska pokreće postupak razdruživanja od drugih republika i SFRJ. Republika Hrvatska pokreće postupak za međunarodno priznavanje.“ Na istoj je sjednici Sabor donio i Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske.

Posredstvom međunarodne zajednice, radi lakših pregovora o razdruživanju među bivšim jugoslavenskim republikama, Brijunskom je deklaracijom utvrđen tromjesečni rok odgode primjene Ustavne odluke od 25. lipnja 1991. godine. No istekom moratorija na tu povijesnu odluku, 8. listopada 1991. godine, Republika Hrvatska raskida državnopravne sveze s ostalim republikama i postaje slobodna, samostalna i neovisna država. Povijesni vihuri nisu ugasili san o vlastitoj državi, mjestu gdje svi mi imamo jednu sigurnu luku ili želimo da ona bude ta sigurna luka koja će znati prepoznavati kako jesmo i kako živimo, kako sanjamo i kako mislimo na hrvatskom jeziku, duhu, kao sastavni dio hrvatskoga nacionalnog bića gradili smo i gradimo crkve, škole, ponosni na svoj identitet, koji nikada, ni u najtežim trenucima, nismo zatajili.

Branka Pavić Blažetin

Proslava Dana državnosti u diplomatskim predstavništvima Republike Hrvatske u Budimpešti i Pečuhu

U povodu Dana državnosti Republike Hrvatske, veleposlanik Republike Hrvatske, njegova ekscelencija Ivan Bandić i vojni ataše Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Darko Kereša s gđom Ankom Kereša priređuju svečanu proslavu u srijedu, 23. lipnja, u zgradi budimpeštanskoga Vojno-povijesnog instituta i muzeja. Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu i generalna konzulica Ljiljana Pancirov priređuju svečanu proslavu u prigodi Dana državnosti Republike Hrvatske 24. lipnja u dvorani Županijske skupštine u Pečuhu.

Redovita sjednica Zemaljskog vijeća SHM-a u Baji

Odluka o sazivanju redovitog kongresa do kraja ove godine

Na dan proslavljanja 20. obljetnice Saveza Hrvata, u nedjelju, 6. lipnja prijedodne, u županijskom Domu narodnosti u Baji održana je i redovita sjednica Zemaljskog vijeća krovne hrvatske udruge u Mađarskoj. Na dnevnom se redu raspravljalo o financijskom izvješću za 2009. godinu, o gospodarskom planu i programima za 2010, o sazivanju Savezova redovitog kongresa, o bilanci i izvješću izdavačke kuće Croatica, odnosno o prodaji Savezova udjela u imovini tvrtke HDS-u kao većinskom vlasniku, zauzvrat Savez će dobiti prostorije veličine 58 m² u Ulici Nagymező 68, nadalje o pitanju članstva i članarine, te pod raznim o drugim pitanjima. Svi «stari» članovi pozivaju se da obnove svoje članstvo, a «novi» da se učlane, te da svi –po Statutu, u roku od mjesec dana – uplate članarinu koja je određena mjesečno u iznosu u 200, a godišnje 2400 Ft, odnosno za udruge 5000 Ft. Član Saveza koji tri mjeseca nije podmirio članarinu, gubi članstvo.

Na sjednici, kojoj je predsjedao predsjednik ZV-a Martin Išpanović, a nazočilo 19 članova od ukupno 27, te je osiguran potreban kvorum (od najmanje 14 vijećnika) za donošenje odluka, okupljene je u ime domaćina pozdravila Ildikó Baranyai Ágfalvi, županijska referentica za manjine, ujedno i voditeljica Narodnog doma u Baji.

Na samom početku, predsjednik Saveza Joso Ostrogonac ukratko je upoznao nazočne s cjelodnevnom programom svečanog obilježavanja 20. obljetnice djelovanja SHM-a. Kako je naglasio, zbog neodgovorne javne zadaće ispričao se Tibor Navracsics, zamjenik premijera Republike Mađarske, koji se još prije prihvatio pokroviteljstva, a svečanom je skupu uputio pismenu čestitku na hrvatskome jeziku. Nažalost, u petak navečer svoj dolazak je otkazala i pokroviteljica hrvatske strane, potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske Đurđa Adlešić. Zbog toga je predsjednik Ostrogonac izrazio duboko žaljenje, smatra da matična zemlja na taj način ne posvećuje očekivanu pozornost za ovako važan događaj Hrvata u Mađarskoj. Najavio je ujedno da će osim svečane spomen-sjednice i misnoga slavlja, u kulturnome dijelu nastupiti Tamburaški orkestar Stipana Jeramazovića iz Subotice i TS «Ravnica» iz Osijeka. Nadalje obrazložio je zašto Baja, zašto ovaj datum, naglasivši kako nije riječ o priredbi umjesto u Sambotelu (gdje je 2–3. studenoga 1990. utemeljen Savez Hrvata, nego iz praktičnih razloga, zbog kratkoće vremena i putem natječaja osvojene materijalne potpore (1,25 milijuna forinti) za priređivanje priredbe. «Nastavit ćemo obilježavanje 20. obljetnice tijekom godine svečanostima i u drugim regijama, a predložili smo na posljednjoj Skupštini HDS-a da se i Državni dan Hrvata ove godine posveti toj značajnoj obljetnici» – reče uz ostalo predsjednik SHM-a. Najavio je i mogućnost priređivanja prigodne izložbe, te znanstvenoga skupa na temu kako dalje. Izrazio je nadu da će Savez sačuvati svoju ulogu i poslije izbora, iako se još ne zna kakav će biti pristup nove vlasti prema civilnim udrugama.

Na primjedbu, koju je iznio Ivan Gugan, član Predsjedništva iz Baranjske regije, «ako slavimo obljetnicu SHM-a, onda je malo čudno da su u kulturnom programu društva koja nisu iz Mađarske», Ostrogonac je ponovio već navedene praktične i novčane razloge, istaknuvši kako će na svečanosti u

Gradskoj kući biti upriličen kratak kulturni program uza sudjelovanje domaćih izvođača.

Nakon predsjednikovih uvodnih riječi, prema pismenom prijedlogu, s 4,289 milijuna forinta prihoda i 3,031 milijuna rashoda, bez rasprave i jednoglasno je prihvaćeno izvješće o financijama Saveza Hrvata za 2009. godinu. Jednoglasno je prihvaćen i gospodarski plan SHM-a za 2010. godinu. Kako je istaknuo predsjednik Ostrogonac, od Parlamenta su za ovu godinu dobili 2,5 milijuna, što je 100 tisuća manje nego lani. Osim toga, putem natječaja od Stručnog tajništva Ureda premijera, za priredbu obilježavanja 20. obljetnice djelovanja Saveza Hrvata u Mađarskoj u Baji dobili su 1,250 milijuna forinta, od NCA pak 500 tisuća za godišnje priredbe. Prema dopuni, uz ostatak od prošle godine i prihode od članarine, prihode planiraju s više od šest milijuna forinta. Među rashodima, za potporu regionalnim ograncima i ove godine planirano je 1,2 milijuna, nešto više i za bajsku priredbu, a za sazivanje redovitog kongresa osigurano je 750 tisuća forinta. Slično prošloj godini, osigurana su sredstva za troškove održavanja i djelovanja, prije svega za putne i telefonske troškove, odnosno troškove sjednice. Među programima za ovu godinu, istaknuo je nastavak svečanosti nizom priredaba u povodu 20. obljetnice djelovanja SHM-a diljem hrvatskih regija u Mađarskoj. Državni dan Hrvata u pomurskom Keresturu 20. studenoga, te sazivanje redovitog kongresa.

Nakon dviju sjednica Predsjedništva u Baji i Budimpešti, da se nađe kompromisno rješenje za sazivanje najvišeg tijela i delegiranje na kongres, oko toga pitanja ponovno se razvila dulja rasprava, ali je na kraju Zemaljsko vijeće ovaj put donijelo, čini se, konačnu odluku. Premda je prijedlog Predsjedništva bio da se kongres sazove još prije izbora, u rujnu u Budimpešti, na kraju je prihvaćeno da se sazove poslije izbora, ali još do kraja godine. Kako je za većinu bila prihvatljiva ocjena da su odredbe Statuta nedorečene, stoga se moraju prevladati kompromisnim rješenjem oko načina delegiranja, i još uvijek neriješenog pitanja «starog» i «novog» članstva, na kraju je prevladalo mišljenje da se kongres mora sazvati sukladno odredbama važećega Statuta, sa što manje štete na račun bilo koga. Savezovo «staro» članstvo, sve dotle dok nije isključeno, ili dok se ne izjasni o tome hoće li obnoviti svoje članstvo i uplatiti članarinu, ili

pak istupiti, ne može se isključiti, niti izostaviti u proceduri delegiranja. Najprije se to mora razriješiti, a onda se mora postupiti sukladno Statutu, a to je da članovi mogu biti pojedinci ili udruge koje su primljene u članstvo, i uplatile članarinu. Nakon svakih 25 članova, članstvo (pojedinih regija) ima pravo na po jednog delegata na kongresu.

Čuli smo od predsjednika Ostrogonca i vrlo zanimljive podatke da se do danas, na temelju prije postavljenog roka za registraciju najkasnije do 30. lipnja, učlanilo 367 osoba iz 48 naselja, te samo devet udruuga, od toga jedna iz Baranje i osam iz Gradišća. Zanimljivo je da je iz Bačke učlanjeno 172 osobe, iz Baranje 18, iz Podravine 106, iz Pešte 51, iz Gradišća 14, te iz Čongradske županije tri osobe. Pri tome valja naglasiti da je proteklih mjeseci otvoreno pitanje jesu li članovi samo neposredno učlanjeni pojedinci, ili i članovi samostalno registriranih regionalnih ograna. Nadalje u tome nisu oni koji su podnijeli molbu za članstvo, ali još nisu primljeni. Navedene brojke nisu stvarne ni zbog činjenice što se članovi baranjske i gradišćanske udruge nisu učlanili, a i dio lani učlanjenih mora opet uplatiti članarinu za 2010. godinu.

Postavlja se pitanje moramo li imati krovnu udruhu. Budući da je Savez svojedobno utemeljen sa šest regija, za budućnost treba razmišljati o preustroju Saveza u Savez regionalnih udruuga – smatra Ladislav Gujaš, član Predsjedništva iz pomurske regije. No, kako smo čuli, to je pitanje za budućnost, jer o tome može odlučiti samo kongres prihvaćanjem novog statuta.

Konačno je prihvaćeno nešto oko čega su do sada mišljenja bila u najmanju ruku podijeljena, ako ne i suprotna. Tako je Zemaljsko vijeće – uz jedan suzdržani i jedan glas protiv – kao prvo donijelo odluku o odgodu kongresa umjesto rujna do poslije mjesnih izbora, ali najkasnije do kraja ove godine, kao drugo – uz dva suzdržana i jedan glas protiv – da se do kraja srpnja provjeri članstvo i uplata članarine, kako bi od 1. kolovoza mogli utvrditi točan broj članova, te osigurati stalnost u primanju članova, kao treće – jednoglasno – da se za mjesne izbore podupiru samo kandidati koji su članovi Saveza Hrvata, a kao četvrto, jednoglasno je podržano da kandidati mogu biti samo oni koji govore hrvatski i priznati su, ugledni članovi hrvatske zajednice. S. B.

Narda na kiritof vabila i Hrvate

Malo selo s velikim srcem i zvanarednom gostoljubivošću

Na dan Sv. Antona, drugačije na nardanskom kiritofu, je mjesna Hrvatska manjinska samouprava ljetos nariktala i Dan Hrvatov. U ovakovu dobu svenek dojde domom čuda ljudi iz velikoga svita da i oni vidu što se zgoda u Nardi. Tako su svi došljaci mogli najprlje upametzeti novi krov seoske crikve, jedino je turam još „gol“, ali, kako kaže dr. Šandor Horvat, peljač nardanske crikvene općine, i to djelo neće dugo kasniti. Benjamin Kuzmić je došao iz Mjenova s ocem, sestrom i materom, Nardankom, bivšom učiteljicom hrvatskoga jezika u četarskoj školi, Djurdjicom Benčić. Mali je najprvo didu gnjavio za lufbalon pri kiritofskom šatoru, zatim je pak široj publiku i pri programu pokazao kako mu ide jačka *Joj, meni joj...* Mimohod u narodni nošnja, od čuvarnice do kulturnoga doma, nije bogzna kakova daljina, ali u ovakovoj vrućini zna izmučiti človika žedja, a i teška narodna nošnja i škornje povliču pot. Na putu smo svidočili zato objamljenje najmladjih načelnikov Gradišća, domaće Kristine Glavanić i petroviskoga Mikloša Kohuta. Šator je pun, dobro su računali organizatori na broj posjetiteljev. Mali tamburaši Narde pod rukom petroviskoga majstora Rajmunda Filipovića i njegovoga pomoćnika Jandre Kovača, opet su prez sumlje napredovali u svirki, a njevu oduševljenost je pratio i burni aplauz. Folklorni naraščaj KUD-a Mladost iz Zagreba/Odre pratio je Bunjevački svit od HKD-a Gradišće iz Petrovoga Sela. Nardanski zbor, pod peljanjem Magde Horvat-Nemet, ovput je dobio jačkarnoga legionara u osobi maloga Mjenovca. Medjimurski ples u izvedbi KUD-a Mladost, njevi tamburaši i Šokački svatovac HKD-a Gradišće je još dodatno oduševio sve nazočne, a posebno dicu ka su okolo-naokolo tancala, bezbrižno

Cijeli šator se je napunio na folklorno otpodne

se igrala polag šatora. Julijana Bošić-Nemet, predsjednica HMS-a, je na kraju programa predala dare gostom, med njimi i Mariji Pilšić, predsjednici Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, ka je u svoji riči pozvala Nardance na daljnje njegovanje materinske riči i tradicijov, ter i Editi Horvat-Pauković, predsjednici Hrvatske samouprave Željezne županije. Zvana njih je pinezno potpomagala ovu manifestaciju i Hrvatska državna samouprava. Polag kotla u kuhnji pod vedrim nebom smo i ovput našli Emila Bošića i njegove pomoćnike, ki su kuhali tokany s čičorkom (po želji gostov iz Zagreba). K

tomu su potribovali 70 kg mesa, 20 kg luka i 15 kg paprike, a da je jilo svim šmekalo, pokazali su i prazni tanjuri. Judita Čerčić je zadovoljno komentirala otpodnevne dogodjaje: *Jako je ovo važno da se moremo najti svi skupa, a svako ljeto sve se bolje čutimo. Ovpud smo imali i sriću, kad ov kiritof nam u junijuš viker pere godina, a danas je sve lipo ispalo.* Na slavu i diku Sv. Antona, a i svih Hrvatov u cijeloj okolici. A za Nardu još jednoč nek toliko od svidokinje, malo selo s velikim srcem i zvanarednom gostoljubivošću.

-Timea Horvat-

Mali tamburaši su ponos Nardi

Petroviski Levente Pauković je uživao u hrvatskoj mužiki iz Odre

Dan hrvatske kulture u Kapošvaru

Hrvatska misa, etnografska izložba, nastup Mješovitoga zbora Duga, hrvatski folklor, nastup pjevača Darka Domjana iz Hrvatske, gosti iz Zagreba, Šandrovca i Kapele te iz hrvatskih naselja Šomodske županije obilježili su Dan hrvatske kulture u Kapošvaru, koji je 6. lipnja organizirala Hrvatska manjinska samouprava grada Kapošvara.

Velečasni Andreić
i dr. Rumszauer

Iako se prema podacima o posljednjem popisu pučanstva, u Kapošvaru Hrvatima izjasnilo 53 osobe, a hrvatski jezik smatrala je svojim materinskim svega 71 osoba, pretpostavlja se da u tome šomodskom gradu živi gotovo tristo Hrvata. „Izgubljeno stado” postupno se okuplja otkako je utemeljena hrvatska manjinska samouprava u gradu, na čijem je čelu sada Tibor Čuč. Manjinska samouprava u Kapošvaru iz godine u godinu obogaćuje svoje aktivnosti i suradnju preko granice. Lani je utemeljila mješoviti pjevački zbor, organizira tromjesečno mise na hrvatskom jeziku u crkvi Sv. Margite, početkom tekuće godine potpisala je ugovor o međusobnoj suradnji s Mađarskom samoupravom Zagrebačke županije, te prvi put je odlučila prirediti Dan hrvatske kulture, kojom priredbom želi privući pozornost na postojanje Hrvata u gradu, te primamiti i one sunarodnjake koji dosada još nisu sudjelovali na njihovim programima. Predsjednik Tibor Čuč vjeruje da će se manjinska samouprava utemeljiti i na predstojećim izborima i da će nadalje organizirati hrvatsku zajednicu u gradu. Dan hrvatske kulture, koji je započeo misom na hrvatskom jeziku, izložbom i nastavlja se kulturnim programom, posjetio je Attila Gerencser, predsjednik Skupštine Šomodske županije, Imre Berkeš, predsjednik Mađarske samouprave Zagrebačke županije, i mnogi načelnici iz županije, te preko granice.

Zahvalnice

Povodom Dana dodijeljene su zahvalnice osobama koje su svojim radom pridonijele uzdizanju hrvatske manjine u gradu: Davidu Andreiću, župniku Šandrovca, dr. Miklósu Rumszaueru, župniku crkve Sv. Margite u Kapošvaru, koji su omogućili da hrvatski vjernici imaju bogoslužje na hrvatskome jeziku, Josipu Aratou, Janošu Kolariću i suprui, te Ivanu Zoltanu Ededu, koji su mnogo pomagali rad samouprave.

Mise na hrvatskom jeziku

Treći put je održana misa na hrvatskom jeziku u kapošvarskoj crkvi Svete Margite, na molbu manjinske samouprave. Prema dogovoru, zasada će se održavati svakog tromjesečja i u tome pomaže velečasni David Andreić koji, unatoč velike zauzetosti, prihvatio se i tog zadatka:

Radosno sam se prihvatio i raduje me da mogu odvojiti svoje vrijeme i za Hrvate u Kapošvaru, da i oni čuju hrvatsku riječ na bogoslužju. Bitno je da smo probili led, ide sve bolje, sada su pomogli i vjernici iz Šandrovca. Napisao sam misu na hrvatskom jeziku, umnožili smo je, i dok se ne uhodaju, imaju je na papiru. U Kapošvaru se osjećam kao domaćin u ovoj crkvi jer župnik dr. Rumszauer vrlo je ljubazan i ima prema meni veliko povjerenje, i ovaj put mu zahvaljujem.

Dr. Miklós Rumszauer, župnik crkve Sv. Margite u Kapošvaru, otvorenih ruku i srca primio je svog kolegu iz Hrvatske:

Bila mi je čast da su me potražili hrvatski vjernici s molbom da se održavaju hrvatske mise, nije daleko od mene takva vrsta organizacije, naime u našoj crkvi ima misa i na njemačkom jeziku, koje celebriram za njemačku manjinu. Nekada se nije govorilo o manjinskom pitanju, one su se prisilno trebale utopiti u takvu kulturu koja nije bila

njihova. Ja osobno jako volim Hrvatsku, vrlo mnogo sam putovao tamo na hodočašća, duhovne vježbe i jako su ljubazni ljudi, ja sam isto otvoren, rado se susrećem s drugim ljudima. Kao domaćin tih misa, radost je u mom srcu, i radujem se da su prihvatili moja otvorena vrata. Mislim da u ujedinjenoj Europi bez međusobnog upoznavanja nećemo moći ostvariti jedinstvo i, zapravo, onda se može upoznati jedan drugog ako smo otvorili svoju kuću, svoja vrata, svoje srce i razgovaramo, razgovaramo i razgovaramo. Osobne kontakte nikakvi prospekti, nikakva propaganda ne može zamijeniti, tako se može upoznati kći ili sin nekog drugog naroda i mislim da ta osobna poznanstva će umjetno građene prepreke, koje su podsvjesno ušle u shvaćanja, izbrisati.

Etnografska izložba

Mjesto za izložbu ponudila je crkva Sv. Margite. U manjoj prostoriji Marija Arato, zamjenica manjinske samouprave, s pomoću znanaca pokupila je narodnu nošnju i nekoliko starih predmeta baranjskih, podravskih i pomurskih Hrvata, odakle vuku svoje korijene kapošvarski Hrvati.

Kulturni program

Kulturni program je priređen na rubu grada kod Lovačkoga kluba „Maistro”. Mješoviti pjevački zbor Duga, jednako kao i izložba, predstavio je glazbenu kulturu triju hrvatskih regija uz pratnju svirača. Voditeljica zbora je Marija Arato, a svirača Josip Hajnali (svira tamburicu). Tek godinu dana stari zbor s dvanaest pjevača, na repertoaru već ima podosta hrvatskih pjesama iz raznih regija.

KUD Šandrovac je nešto starije društvo, utemeljeno 1995. Osim plesova i običaja bilogorskoga kraja, njeguje i kulturu podravskoga kraja. U društvu djeluje dramska, plesna, tamburaška i dječja sekcija, broji pedesetak članova različite dobi. Društvo je dalo isječak folkloru svoga kraja. Program je okončan koncertom Darka Domjana.

Beta

Mješoviti pjevački
zbor Duga

BARČA – Nakon uspješno održanog prvog dijela manifestacije „Gastrolobby”, 15. i 16. svibnja u Barči, iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu stigao je poziv na suradnju s Koprivničko-križevačkom županijom. Generalna konzulica gđa Ljiljana Pancirov zahvalila je na konstruktivnim razgovorima vezanim uz razvoj gospodarstva i područja IPA programa koje je vodila sa zamjenikom župana Ivanom Palom. Zamolila je da se u svečanost povodom obilježavanja Dana državnosti u Pečuhu uključi i Koprivničko-križevačka županija. Bit će to prigoda da se poznati diplomati, kulturni i gospodarski djelatnici upoznavanja s potencijalima Koprivničko-križevačke županije.

Bačka

Odluka Kuratorija Narodnosne zaklade Bačko-kiškunske županije

Na svojoj redovitoj godišnjoj sjednici, održanoj 20. svibnja ove godine u županijskom Domu narodnosti u Baji, Kuratorij narodnosne zaklade Bačko-kiškunske županije vrednovao je pristigle natječeaje. Kako nas je obavijestio Joso Šibalin, jedan od četvero hrvatskih članova Kuratorija, na natječaj za podupiranje mjesnih narodnosnih samouprava, udruga i ustanova za 2010. godinu pristiglo je sveukupno 39 molba, a od toga je osam odbijeno jer nisu odgovarali raspisanim uvjetima. Premda Zaklada raspoláže skromnim sredstvima, umjesto predviđenih 700 tisuća, županijskim manjinama raspodijeljeno je 920 tisuća forinta. Od toga je 245 tisuća dodijeljeno mjesnim hrvatskim manjinskim samoupravama i ustanovama. Prema odluci Kuratorija, najveća potpora u iznosu 35 tisuća dodijeljena je jezičnim taborima, a za priredbe i obnovu narodne nošnje osigurano je uglavnom po 30 tisuća. Tako je Hrvatskom, vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu za Malu ljetnu školu hrvatskoga jezika dodijeljeno 35 tisuća, hrvatskim manjinskim samoupravama u Baškutu, Gari, Kalači i Čavolju po 30 tisuća za narodnu nošnju, a hrvatskim samoupravama u Bačinu, Dušniku i Kačmaru također po 30 tisuća za već tradicionalne priredbe, županijski susret hrvatskih učenika, Racke Duhove i duhovski susret hrvatskih crkvenih zborova.

MIŠLJEN – U organizaciji Hrvatske samouprave naselja Mišljena, kako kazuje za Hrvatski glasnik njezin predsjednik Arnold Barić, 26. lipnja održava se cjelodnevni Hrvatski dan ili Dan Svetog Petra i Pavla, zaštitnika mišljenskih Hrvata. Dan počinje nizom programa za djecu pred gradskim Središtem za kulturu kod tamošnjeg jezera i misom koja počinje u 10 sati u staroj crkvi, u starom dijelu naselja. Pripremaju se dvije prigodne izložbe, izložba starih automobila, kuhanje na otvorenome, nogometna utakmica veterana iz Zvekovca i Mišljena. Zvekovac je naselje u Hrvatskoj s kojim narečena Hrvatska samouprava održava prijateljske veze, jednako kao i grad Mišljen. U večernjim satima, točno u 18 sati, počinje folklorno-kulturni program u kojem će sudjelovati: KUD Ladislava Matuška iz Kukinja, Mješoviti pjevački zbor iz Harkanja i mali plesači salantskoga KUD-a Marica. Nakon svega slijedi bal uza sve omiljeniji Orkestar Juice.

Terézia Horváth-Balogh o svoji istraživanji ter o povijesnom povezivanju Daruvara i Čeprega

Od duhovskih konjskih trkov do Jankovićevoga obiteljskoga stabla

Pred kratkim je u Daruvaru otvorena izložba o plemićkoj porodici Janković. K tomu je tribalo blizu dvajset ljet oduševljenoga, žilavoga istraživanja na svimi mogućim mjesti, od Budimpešte do Beča, od Ugarske do Hrvatske. Najzaslužnija u otkrivanju tih hrvatsko-ugarskih povijesnih vezov je kandidat akademije, znanstvenica i etnografinja Terézia Horváth-Balogh s kim smo pred otvaranjem spomenute dokumentarne izložbe razgovarali o najnoviji rezultati nje znanstvenoga djela, koje još pravoda nije zašlo do kraja.

Razgovarala: *Timea Horvat*

Terézia Horvath

Danas su u velikom broju doputovali u Daruvar i čepreški Hrvati pak i zbog toga ne moremo negirati njevu ulogu u ovom povijesnom povezivanju. Kako je, zapravo, zašao Čepreg u „noviji žitak” Daruvarskih Jankovićev?

– Prije nekoliko ljet su va Bika i u Čepregu priredili svečevanje na 150. jubilej smrti Izidora Jankovića i onda smo se mi znanstvenici ki se bavimo poviješću Čeprega, našli s predstavnici Hrvatske manjinske samouprave. Tamo smo se suočili s činjenicom da pri ovom djelovanju nikako ne moremo, a i ne smimo izostaviti hrvatske izvore. Onda je Marija Kralj, predsjednica HMS-a, izmislila da će organizirati putovanje za nas znanstvenike da pogledamo i u Hrvatskoj sva ta mjesta kade su se nek obrnuli naši Jankovići. Ovako sam ja dobila izuzetnu pomoć npr. u požeškom muzeju jer pola dana sam mogla proučavati Jankovićevu dokumentaciju. Zahvaljujući i čepreškim Hrvatima smo danas dospili u Daruvar do ovoga, za mene posebno, velikoga zgoditka.

Što za vas, zapravo, znači ovo istraživanje i kakove poteškoće skriva kad znamo da Vi ipak ne govorite hrvatski jezik?

– Jankovićeva priča nas otjelja do početka

18. stoljeća, ka traje sve do kraja 19. stoljeća, i u otkrivanju povijesnih izvora ne odigrava tako veliku ulogu hrvatski jezik. Na osnovi naše skupne povijesti, na domaćem području sam ja i u prednosti jer i to se zna da s hrvatske strane nij jako ljudi ki bi se bavili takovimi istraživanji. Zahvaljujući bezbrojnim latinskim, ugarskim i nimškim zviranjkom i mojem jezičnom znanju, mirno morem izjaviti da sam na svi područji sasvim doma.

Dosad je u velikoj magli prošlosti ležala Jankovićeva sudbina. Što ste Vi, zapravo, otkrili što je svakako spominka vridno, također i senzacija u ovom dugom istraživanju?

– Zanimljiva je polazna točka, kako sam se ja kot etnografinja počela baviti s etnografskim temami na zemlji mojih praocov u Čepregu. Ovako sam otkrila da se je u Čepregu uz duhovske svetke vezalo ime veleposjednika Izidora Jankovića. Njegovi seljaci su na ta svetak tradicionalno priredili trku konjev, čiji je dobitnik nastao i kralj Duhov. Izidor Janković je ta običaj ljeta dugo financirao, a za mene je s tim otkrićem počelo i ovo veliko djelo.

Kako se vidi iz cijele izložbe, pripadnici Jankovićev nisu bili obični ljudi, štoveć, moremo reći da od prvoga do zadnjega Jankovića, svi su nekako živili avanturistički vlastelinski život. Neki su bili grofi, neki su bili saborski zastupnici, neki su bili znameniti političari, a po čepreškoj legendi, dotična familija je imala i krvnika, ubojicu. Na kakovom glasu su bili svojedobno Jankovići u Čepregu?

– Što naliže čepreškoga kolektivnoga pamćenja Jankovićevih, moram reći da zvana jur spomenute konjske trke, trage Izidora Jankovića najdemo u Čepregu u svezi s tom legendom ka govori vjerojatno o Izidoru, ali morebit da o njegovom stricu Antunu, kako je ubio jednoga seljaka iz jada. Da li se je to ubojstvo dogodilo u Slavoniji ili u Čepregu, to ne znamo, ali činjenica je da su po smrti bili slični. Kad su mu tijelo (ili jednom ili drugom) zakapali pod marijanskim oltarom u čepreškoj kapeli, ljudi su začeli govoriti da Blažena Divica Marija nije htela tijelo ubojice

Grof Antun Janković
(1729–1789)

Izidor Janković
(1789–1857)

Grof Julije Janković
(1820–1904)

pod oltarom i zapovidala je andjelom da odnesu mrtvo tijelo. Uza to je poznato kako Antun Janković zaista počiva u čepreškoj kapeli, dokle je Izidor Janković zakopan u Stražemanu, no mi Čeprežani to nismo htjeli vjerovati sve dotad dokle nam nisu pokazali njegov grob.

Dobro znamo iz vaših istraživanja da su Jankovići, početo od Antuna prik Izidora i Ivana sve do Julije, svi kraće ili dulje vrime boravili i u Ugarskoj, za to govoru i službeni dokumenti u Pečuhu, Šopronu i Čepregu. Da li se more točno znati otkud su podrijetlom Jankovići?

– Od prije 18. stoljeća nemam jako hrabrenosti govoriti, niti znam nešto sigurno tvrditi jer za njevo podrijetlo i plemstvo još ne znamo ništ stopostotno uvjerljivo. Medjutim to je već sigurno da su Jankovići iz Dalmacije prik Bosne zašli u Pečuh. U arhivu sam našla upućivanja na Bonaventuru Jankovića, čiji sin Nikola je rođen u spomenutom gradu. Njegovi sini Antun i Ivan su pak dobili prezime Daruvarski, vjerojatno zavolj gosposćine u Daruvaru. Ne znamo točno kojim razlogom je Antun kupio posjede u Čepregu, ali i Ivan se je bavio kupovanjem gruntov u Stražemanu. Antun je stekao i grofovsku titulu, njegova je grana ostala prez potomka. Uz to se veže i zabluda kad ljudi su skloni sve Jankoviće nazvati grofom, a zapravo su samo Antun i zadnji Janković, Julije, bili grofi. Ivanu je jako bilo da on nije mogao postati grof, ali tako ćutim da o njemu još jako malo znamo. Njegov sin je jerbao i čepreške posjede i niz ljet se je borio s maćehom Alojzijom Feštetić za ostalu imovinu. U to vrime je Jankovićevo gosposćina bila najveća, ali Izidor nije dobro gospodario i njegov sin je prikzeo veliku imovinu s ogromnim dugi. Julije bi morao biti ekonomski genij da spasi od duga Jankovićevo vlastelinstvo. U politici je Julije Janković zastupao interese Hrvatov, ali kad je bilo potrebno, dao je pravo i Ugrom. Zato su se Hrvati rasrdili na njega i onda se je odlučio odseliti u Austriju. Zadnja ljeta svojega žitka je tamo proveo i silom prilik je morao prodati skoro svu imovinu u Slavoniji, a i u Čepregu. Svi podatki pokazuju da se je

jako zalagao za hrvatsku kulturu, napravio je mnogo zakladov za dobrobit naroda, ali suprot toga u Austriji je skromno živio kot stari grof, sve do svoje smrti 1904. ljeta. Pokopan je u Tirolu.

Onda sva ova istraživanja se nastavljaju u Tirolu? Barem sam tako čula od vaše asistentice Marije Kralj...

– Da, tu sanju i Marija i ja nosimo u sebi otkidob znamo da je zadnji Janković umro u Beču, a na vječnom počivku je u Tirolu. U Beču sam našla u matičnoj knjigi bilješku o njegovoj smrti, iz te bilješke znamo u kojoj hiži je stanovao i kade je zbogomdao zemaljskomu svitu. Tako namjeravamo projti pogledati i slikati sve one detalje što je još ostalo iz njegovoga žitka. Znamo i to da na nekoj gori u crikvi je bila maša zadušnica. Te podatke i fotografije rado bih hasnovala u svojoj knjigi ka je u pripremi.

Vidim da Vi sa zvanarednim oduševljenjem govorite o Jankovići. Što za Vas znači ova, malo i zanemarena, pozabljena plemićka familija?

– Iako sam ja imala seljačke praocce, posebno me zanimalo ovo istraživanje pokidob sam našla još i već temov. Npr. u medjuvrimeu sam napisala i životopis bivšega čepreškoga učitelja, to se računa i u školsku povijest, i onda sam naglo otkrila Izidora Jankovića. Napisala sam o njemu nekoliko stranic u svojoj knjigi ka se bavi s duhovskim kraljem konjske trke, i onda me je sve bolje i bolje počelo zanimati sudbina Jankovićeovih. U budimpeštanskom arhivu sam našla ogroman materijal, i onda sam sve dalje i dublje kopala. Presenetila sam se kako su Čeprežani dobro i znatiželjno primili sva moja predavanja pokidob naš grad nima najbolje spominke o Jankovići. Još i njegov kaštel nazivaju Nádasdyevim dvorcem iako su Nádasdyevi još pred njimi stanovali i gospodarili u Čepregu. Dok su Jankovići zašli u Čepreg, sve je bilo u opadanju, najzadovanju. Antun Janković je zdignuo Daruvar, dao tim ljudem kulturu, sazidao im crikve, dvorce i zato ga ovde toliko i poštuju. Ostalo ćete doznati iz moje knjige ku planiram izdati i na ugarskom i na hrvatskom jeziku.

Bačko-kiškunska županija

Poziv na predlaganje za županijske nagrade

Kao i svake godine, ali nešto prije, ovih dana predsjednik Bačko-kiškunske županijske samouprave dr. Gábor Bányai mjesnim i županijskim manjinskim samoupravama, te županijskim udrugama dostavio je odluku županijske Skupštine iz 1995. godine o osnivanju i dodjeli županijskih nagrada za 2010. godinu, uz poziv na predlaganje za županijske nagrade. Prema tome, s obzirom na mjesne izbore u listopadu ove godine, svečana dodjela odličja planira se u rujnu. Svatko tko ima pravo predlagati, po nagradi može dati prijedlog na jednu osobu (ili zajednicu). Među onima koji imaju pravo na predlaganje jesu i mjesne, županijske manjinske samouprave, te županijske udruge, a među stručnim nagradama postoji i posebna «Nagrada za manjine Bačko-kiškunske županije». Osim toga, uz Nagradu za Bačko-kiškunsku županiju i uz odličje Predsjednika Skupštine Bačko-kiškunske županije, postoje i stručne nagrade za odgoj mladeži, za prosvjetu, za umjetnost, za znanost, za zdravstvo, za javnu djelatnost, za šport te za zaštitu okoliša i poljodjelstvo. Predlagači se mole da svoje prijedloge pošalju – na posebnom obrascu za predlaganje odličja, koji je dostupan na www.bacsiskun.hu – najkasnije do 15. srpnja na ime predsjednika Skupštine Bačko-kiškunske županije e-mailom: fabianne@bacs-kiskun.hu, faksom: 76/999-620 ili pismeno na adresu: Bács-Kiskun Megyei Közigyelés Hivatala, Közigyelési, Szervezési és Jogi Osztály, Fábíánné Borbély Erika, 6000 Kecskemét, Deák Ferenc tér, 3. I. em., 117 szoba.

Poziv

na natjecanje hrvatskih tamburaških sastava u Mađarskoj

Croatia, neprofitno poduzeće za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost, u povodu 10. obljetnice djelovanja raspisuje natjecaj za sudjelovanje u nadmetanju hrvatskih tamburaških sastava u Mađarskoj. Na natjecanje se mogu prijaviti hrvatski tamburaški sastavi u Mađarskoj (najviše deset osoba) s jednom izvornom, jednom klasičnom skladbom te skladbom po slobodnom izboru.

Rok prijave: 15. srpnja 2010. godine.

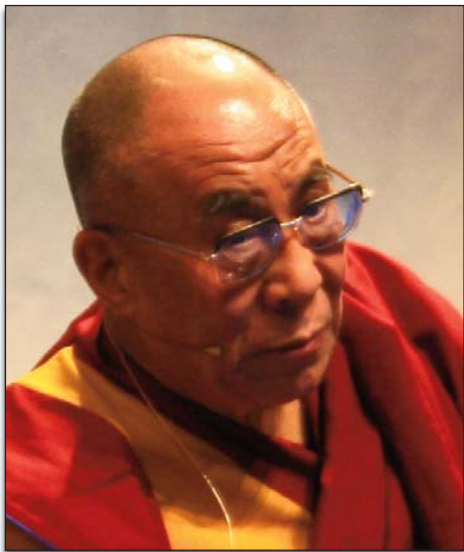
Adresa: Croatia Kft.

1065 Budapest, Nagymező u. 68.

Natjecanje hrvatskih tamburaških sastava u Mađarskoj bit će priređeno 18. kolovoza 2010. godine u Potonji.

„Sreća je pravi životni cilj“

O etici koja kroči i doseže i izvan vjerskih granica, o važnosti unutarnjih vrijednosti, o ravnopravnosti među ljudima govorio je u Mariboru Dalaj Lama.

Tko se ne bi pitao katkad: žive li danas na Zemlji kraljevi pod krinkom? Žive li još među nama sveti ljudi čije su riječi melem, utjeha i poučavanje za milijune? Kadgod se negdje pojavi, govori se o njemu u vijestima, pokazuju ga ne TV-ekranima, daje izjavu, govori ili samo jednostavno sudjeluje nekom događanju, onda imamo dojam da postoje još takvi božanski kraljevi koji neprestano i neumorno rade kako bi svijet postao bolji... Njegova Svetost Dalaj Lama XIV, Tenzin Gyatso, od 5. do 7. travnja boravio je u susjednoj Sloveniji.

Tibet – zemlja koja u zemljopisnome smislu danas ne postoji kao samostalna država, nego više od 600 godina mistična je zemlja predvođena reinkarnacijskom sekvencom Dalaj Lame – u naše doba glavno je mjesto i uporište budističke vjerske tradicije. Njegov svjetovni i vjerski vođa živi u progonstvu u Indiji od 1959. godine. Štovan kao Samilosni Buda, Tenzin Gyatso – zasada najpoznatija i najcjenjenija osoba javnoga života – 1989. godine dobio je i Nobelovu nagradu za mir. Političari, umjetnici, vjerski poglavari poziraju uz njega na fotografijama, veliko mnoštvo sluša njegova predavanja, rokovnik mu je prepun datumima... ipak je skroman, jednostavan, izravan i uvijek na njega karakterističnim osmijehom na licu.

Njegova Svetost udovoljila je pozivu gradskoga poglavarstva i fakulteta, 5. travnja stigao je u drugi najveći slovenski grad Maribor. U zračnoj luci u Ljubljani, gdje su ga dočekali Ivo Vajgl, zastupnik Europskog parlamenta, i Franc Kangler, mariborski gradonačelnik, na pitanje novinara koji je osporavao njegovu popularnost stečenu na Zapadu, on je odgovorio samo toliko: „Ne zanima me. Što me stvarno zanima to je biti koristan za druge. (...) Prema tome živimo u harmoniji i uzajamnim međusobnim poštovanjem”. Posjet – prema njegovim riječima – nije bio

političke naravi, i tako činjenica kako ga sadašnja slovenska vlada službeno nije primila, zbog nesmetanog diplomacijskog odnosa s Kinom, za njega je ravnodušna. Prema riječima Franca Kanglera „(Njegovu Svetost Dalaj Lamu) pozvali smo ga kao borca za mir i harmoniju.”

Idući dan, 6. travnja ujutro, Njegova Svetost, pošto je preuzeo ključ grada u gradskoj vijećnici od gradonačelnika, usadio je drvo mira u nazočnosti gradskog i fakultetskog poglavarstva te predstojnika mjesne Katoličke crkve, muslimanske vjere i brojnih građanina u mariborskome Centralnom parku. Drvce ima simbolično značenje jer je brezovina iz Himalaje (Betulla utilis) koja raste na zapadnim padinama Himalaje u visini od 3000 do 3500 metara, ima vrlo bijelo stablo i naglašenu zlatnu krošnju. U govoru prije usađivanja breze Dalaj Lama isticao je važnost mira i međuljudskoga sklada osobito u zemlji koja je nedavno doživjela i građanski rat. Vrijeme je da se iz doba ratova i krvoprolića stupi u mirno doba u kojem glavnu uloga mora voditi dijalog – naglašavao je. Na kraju je na brezu vezao bijeli tibetanski svileni šal (tzv. kata).

Nakon toga pred Prvom gimnazijom održao je govor srednjoškolicima, koji su mu priredili glazbeni program, i okupljenome mnoštvu među kojima su se nalazili i tibetski emigranti iz susjednih zemalja. Upozorio je mladež da nisu bitne razlike u vanjštini i običajima, nego je bitno kako smo svi u svojoj nutрини jednaki i da će baš oni biti u 21. stoljeću glavni nositelji tih vrлина, oni će biti koji će zastupati i prenositi težnju mira i suglasnosti. Prijepodnevni se program završio susretom s Janezom Janšom, bivšim slovenskim premijerom, i predsjednikom Slovenske demokratske partije, koji je susret prokomentirao ovako: „Njegov posjet velika je čast za nas.”

Tijekom popodneva u športskoj dvorani Dvorana tabor održano je javno predavanje naslovom „Etika u novom tisućljeću”, to predavanje bilo je glavna točka mariborskog boravka Njegove Svetosti. Športski kompleks za oko 6000 gledatelja bio je prepun, ulaznice su rasprodane već tjednima prije za čak nekoliko dana. Simpatizeri Tibeta pa čak i Tibetanci došli su ne samo iz Slovenije nego i iz Hrvatske, Austrije, Italije i Mađarske. (Za vrijeme posjeta Dalaj Lame su još trajali potkraj ožujka otvoreni dvotjedni programi s tibetskim kulturnim priredbama, workshopovima, predavanjima i koncertima). Nakon pozdravnoga govora gradonačelnika, glazbenog programa srednjoškolaca i svećenika samostana Gyoto, zauzeo je mjesto na pozornici i – pošto je izuo cipele, stavio štit za oči i udobno se smjestio u naslonjač – govorio je

o sustavu univerzalne etike koja kroči i doseže i izvan vjerskih granica i koja sažima sve u sebe, i onu milijardu ljudi koji nisu pripadnici nijednoga svjetskog vjerskog sustava. Ova – po njemu – sekularna etika nije protiv vjere, nego svaku vjeru jednako poštuje. Još jednom je naglasio ravnopravnost ljudi, suradnju zemalja napominjući pritom Europsku zajednicu kao dobar primjer. Mir ne donosi novac ili moć, nego suosjećanje i međusobno poštovanje. Na te univerzalne vrijednosti valjalo bi odgojiti mlade od vrtića do fakulteta. Osobitu ulogu imaju u tom zadatku žene, posebno majke koje su sklonije takvim osjećanjima. Kada su slušatelji Njegovu Svetost pitali o cilju života, rekao je: „Sretan život”, i još je dodao: „Budućnost je neizvjesna, ali puna nade. (...) A nada uvijek znači nešto dobro. Sreća je pravi životni cilj.”

Nakon predavanja održana je tiskovna konferencija gdje su novinari bili radoznali ponajprije o izobrazbi i kulturi tibetskog naroda, o budističkoj tradiciji te o politici i etici. Nakon susreta s Tibetancima koji žive u Srednjoj Europi, Dalaj Lama 7. travnja ujutro posjetio je Fakultet u Mariboru gdje ga je primio rektor Ivan Rozman, a nakon toga u Slovenskome nacionalnom kazalištu održao je još jedno predavanje naslova: „Suosjećajnost – umjetnost sreće” pred oko 800 slušatelja, među kojima su se bile i ugledne osobe Republike Slovenije. Poslijepodne Njegova Svetost Dalaj Lama XIV. otputovao je u Švicarsku kako bi nastavio svoja predavanja diljem Europe.

Hajnalka Gátai Tenzin Lhamo

Trenutak za pjesmu

Slavko Jendričko

Odnos s prizorom

Ne periferiji grada
umirovljeni hrvatski branitelj
svaki dan
u 6 sati ujutro
svira Lijepu našu
i na jarbol visok 15 metara
podizhe trobojnicu.
Ovaj čovjek je religiozan,
kažem,
osjećam određenu nesigurnost
u mrzovolji svakodnevlja.
Sjedim u autu
s nogom na papučici gasa
neodlučan
treba li se nešto promijeniti
u bilo kom smislu.
Nekad ne bih dvojio
odjurio bih u nebo
i ostao zauvijek.

Izrael, Sveta Zemlja

Podravski hodočasnici u Svetoj Zemlji

Za vrijeme velikog posta nekoliko vjernika iz Podravine pod vodstvom velečasnog Augustina Darnajca, župnika Martinaca i naših hrvatskih podravskih sela: Križevaca, Potonje, Brlobaša, Novoga Sela, Lukovišća..., imali su mogućnost sudjelovati organiziranom putovanju u Svetu Zemlju te prolaziti put Isusa Krista u Izraelu.

Hodočasnička skupina brojala je 36 osoba, većinom su to bili hodočasnici iz okolice Pečuha, ali bilo ih je u lijepom broju i iz Budimpešte.

Velik je doživljaj bio za sve nas već samo putovanje zrakoplovom, naime mnogi od nas prvi put su „letjeli“. Smještaj smo imali u galilejskom hotelu „Village Ginossar Ha“.

Tijekom osam dana mogli smo razgledati i prolaziti najvažnijim mjestima Isusova puta.

Drugoga danu boravka u Svetoj Zemlji cilj puta nam je bio planina Karmel, gdje je prorok Sv. Ilija pokazao svoju žrtvu. (Brlobaš slavi svoj crkveni god na dan Sv. Ilije.)

Oduševljeno smo se prošetali gradom Haifi, i fotografirali se u prekrasnome visećem parku. Svaki dan naš „gospodin“ služio je misu na raznim mjestima. Katkad u prekrasnim crkvama, drugi put u kapelici, na dvorištu, pod slamnatim krovom ili u beskrajnoj pustinji. Za svakoga od nas nezaboravan je doživljaj bio kada smo na jezeru Genezaretu proveli sat vremena, uza zvukove mađarske himne, a poslije u meditaciji...

Capernaum je grad gdje smo pogledali ostatke doma Sv. Petra, a malo poslije divili se mjestu kod rijeke Jordan u Yardenitu, gdje se krstio i Isus. U Nazaretu se nismo mogli nadiviti crkvi gdje je Marija Djeвица živjela s malim Isusom. U Kani, u crkvi, doživjeli smo emotivno jake trenutke. Naime bračnim

parovima, hodočasnici naše skupine omogućeno je da se ponovno vjenčaju. Svima nama su se oči napunile suzama radosnicama.

Petoga dana krenuli smo prema jugu, u Jeruzalem, ali usput smo se kupali u „rajskom vrtu“ u okolici izvoru Gilboa, gdje su se odmarali i nekadašnji hodočasnici. Prekrasna je bila i dolina rijeke Jordana i oaza Jeriko.

Iz Hotela Shalom put nas vodio u slavni Betlehem, gdje smo u bazilici Rođenja mogli ne samo pogledati, nego i dodirnuti mjesto Isusova rođenja. Jeruzalemski stari grad bio je predivan. Samostani, sinagoge, oduševili smo se viđenim i doživljenim.

Via Dolorosa jest Isusov križni put. Pratili su nas neizrecivi osjećaji prelazeći postaje križnoga puta: gdje Isusa osuđuju na smrt, gdje se prima na križ, gdje susreće svoju svetu Majku, čak do groba Isusa Krista. Nismo vjerovali da je istina i da smo mi jednostavni smrtnici uistinu stigli do Svetoga Groba.

Kraj mrtvačkog odra Marije, Majke Božje, susreli smo se s hodočasnici iz Mađarske. Bilo nas je skupa 130-ak, zajedno smo pjevali mađarsku himnu, i Svetu himnu. Nezaboravni trenuci!

Pogledali smo prostoriju posljednje večere, grob kralja Davida, židovski teritorij. Vrt Gethsemani, crkva Oče naš, crkva Naroda bili su dotada za nas samo nedohvatljivi pojmovi. I evo, i tu smo se molili za naše najbliže. S

velikim smo zanimanjem pogledali pustinjski grad Herodu. Iz visine pejzaž je bio prekrasan. Kupali smo se u Mrtvome moru. Voda je za svakoga od nas bila pravo čudo. Oproštajna misa bila nam je u Ein Keremu, u crkvi Vizitacije. Prema Bibliji, tu su se našle Marija i Elizabeta.

Imali smo mogućnosti da se zajedno molimo i da upalimo svijeće za sve Lukovišćane. Posljednjeg dana našega hodočašća u Svetu Zemlju, s teškom smo se dušom oprostili od Izraela, od Svete Zemlje, od Sredozemnog mora.

Naš turistički vodič bio je Tibor Pálfi, a prevoditeljica Kristina. Oni su s velečasnim Darnajem mnogo radili, organizirali kako bi naša hodočasnička skupina imala niz nezaboravnih doživljaja. I na ovome nezaboravnom putu jačali smo našu hrvatsku svijest, slogu u kojoj žive Podravci. Nije bilo dana bez molitve i svete pjesme na hrvatskom jeziku, i to zahvaljujući kantorici Evici iz Martinaca, i pečvarskom kantoru.

Margita Romolic Essze

BUDIMPEŠTA – Prije nešto više od mjesec dana formiran je inicijativni odbor za utemeljenje udruge hrvatskih umirovljenika, a nedavno je u prostorijama Croatice i održana osnivačka sjednica Udruge hrvatskih umirovljenika u Mađarskoj. Poticatelji sastanka bili su Marko Dekić i Mijo Karagić. Udruzi je izašla ususret Nakladnička kuća Croatica dajući adresu, slobodnu prostoriju i zajedničke programe. Za dopredsjednike udruge izabrani su Stipan Vujić i Marko Dekić, a za predsjednicu Katarina Gubinski Takač.

Gosti iz Šenkovca u Sumartonu

Pošto su sumartonski čelnici posjetili Šenkovec, slijedio je uzvratni posjet čelništva naselja Šenkovca u Sumarton. Vladimir Novak, načelnik, Saša Horvat, zamjenik načelnika Općine Šenkovec, i Zlatko Novak, predsjednik šenkovečke Glazbene udruge, upoznali su se s naseljem i porazgovarali sa sumartonskim čelnicima o raznim vidovima suradnje. Prvo će se povezati kulturne udruge, a ubuduće naselja žele predati zajednički natječaj za europske fondove.

Sumartonski i šenkovečki čelnici pred Seoskim domom u Sumartonu

Do suradnje je došlo preko kulturnih udruga. Predsjednici KUD-a Sumarton i šenkovečke Glazbene udruge izrazili su želju za suradnjom i zatražili suglasnost i od čelnika naselja, koji su se posve slagali s inicijativom. Za Šenkovec je to prva prekogranična suradnja i, prema mišljenju načelnika Vladimira Novaka, međimursko selo time dobiva nove horizonte. Hrvatska se sprema u Europsku Uniju i red je da se pogranična područja dobro upoznaju kako bi nakon nestajanja granica već bili spremni na svakodnevne kontakte.

Šenkovec je smješten u središnjem dijelu Međimurske županije, u sustav općine pripadaju dva naselja, Knezovec i Šenkovec, ima tri tisuće žitelja. Suradnja se prvo zamišlja na polju kulture, prvo će se povezati kulturna društva, prema planovima KUD Sumarton se predstavio 22. svibnja u Šenkovcu, a šenkovečka udruga je nastupila na Danu naselja Sumartona. Zatim bi se razmislile mogućnosti zajedničkog kandidiranja za europske natječaje, naime raspisani su natječaji za balkanske zemlje za suradnju s nekim od članica Europske Unije. Šenkovečki načelnik zamišlja suradnju i preko škola, saznajući da i u Pomurju ima škola s nazivom Zrinskih, naime u njihovu mjestu osnovna škola nosi ime Petra Zrinskog. Osim kulturne i športske postaviti će se temelji i gospodarske suradnje. U Šenkovcu djeluje više od sto obrtnika, koji će biti pripravnici na suradnju nakon otvaranja granica između Mađarske i Hrvatske.

Sumartonski načelnik Lajoš Vlašić upoznao je goste s naseljem, mjesnom crkvom, seoskim domom, zavičajnom kućom, obližnjim vinogradima te predstavnicima civilnih udruga.

Suradnja u okviru europskog projekta

Vančaški nastavnici u Labinu

Četrnaest nastavnika vančaške osnovne škole, među njima i četvero nastavnika hrvatskoga jezika, predvođeni ravnateljem Josom Ostrogoncem, od 22. do 25. travnja boravili su u prijateljskom gradu Labinu. Posrijedi je suradnja na projektu učenja manjinskog jezika u školama, koja je ostvarena potporom europskog natječaja TAMOP 3.1.4, reče nam ukratko Joso Ostrogonac. Kao dio trodnevne stručne poduke, u Osnovnoj školi „Ivo Lola Ribar“ sudjelovali su satima nastave talijanskog jezika te s labinskim učiteljima razmijenili iskustva. Nakon nastave održan je okrugli stol na temu «Sustav odgoja i obrazovanja» na kojem je dogovorena buduća suradnja, s posebnim naglaskom na organiziranje ekoaktivnosti u školama. Predstavljene su i aktivnosti obiju osnovnih škola.

Vančaške nastavnice primio je Miro Alilović, ravnatelj Osnovne škole «Ivo Lola Ribar» u Labinu

Premda su bili gosti spomenute škole, za njihova boravka u Labinu primio ih je i gradonačelnik Tulio Demetlika, a i ravnatelj Miro Alilović koji ih je vrlo lijepo dočekaio i ugostio. Tako su imali priliku proučavati radne planove i nastavne programe tamošnje škole, čak su mogli sudjelovati i oglednim satima. Organiziran je i okrugli stol nastavnika, u okviru kojega su razmijenili iskustva o nastavi manjinskih jezika, primjerice kako se podučava talijanski kao manjinski jezik u satnici, ili kako se podučava engleski kao strani jezik. Nastavnici hrvatskoga jezika sudjelovali su satima hrvatskoga jezika i književnosti, upoznali nastavne metode svojih kolega u podučavanju hrvatskoga jezika, kojim programima rade, kakvim se učilima i pomagala služe. Kolega Antun Gugan, odgovoran za kulturu, proučavao je kakve kulturne priredbe, vezane za školske i gradske proslave, organizira labinska škola, što ćemo moći primijeniti u našem radu. Drugi su išli primjerice na sat matematike. U četverodnevni posjet Labinu uklopili su i mali izlet po

Istri, te posjetili najveći istarski grad Pulu, upoznavši povijesne i kulturne znamenitosti grada.

«Sada nam predstoji da sažmemo sve što smo čuli i vidjeli, da sastavimo izvješće, ali jednako tako i plan za daljnju zajedničku suradnju na polju nastave hrvatskoga jezika, koju pomoć možemo pružiti jedni drugima. Upriličiti ćemo i uzvratni posjet labinskih nastavnika Baji, a kako smo dogovorili, unutar prijateljske suradnje Baje i Labina nastojat ćemo jačati suradnju na polju odgoja i obrazovanja. Dogovoreno je da će naša djeca s Vancage, možda i iz druge bajske škole, koji uče hrvatski jezik, najesen ponovno posjetiti Labin, te vježbati hrvatski jezik. Bilo je i prije susreta, ali prvi put bio je to stručni susret i usavršavanje. Žao mi je da nismo mogli povesti cijeli nastavni zbor, ali svi koji su bili, oduševljeni su boravkom u Labinu» – zaključuje Joso Ostrogonac o iskustvima posjeta i budućoj suradnji.

Umrežavanje tragovima Zrinskih

Povodom 390. obljetnice rođenja Nikole Zrinskog, bana, pjesnika i vojskovođe, koncem travnja u Belezni održana je konferencija pod nazivom „Umrežavanje tragovima Zrinskih“. Organizatori konferencije bili su Institut za ratnu povijest Republike Mađarske, Mađarski vojni muzej, Sveučilište „Nikola Zrinski“ i Mjesna samouprava sela Belezne. Na konferenciji su sudjelovali znanstvenici iz Austrije, Hrvatske i Mađarske. Ondje je bila Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, te predstavnici ustanova i načelnici uključenih općina „mreže“. Konferenciju je uveličao i nastup Zrinskih kadeta iz Kerestura.

Lani u studenome Općina Donja Dubrava potpisala je sporazum o suradnji s Beleznom na projektu „Izgradnja mreže tragovima Zrinskih“. U projekt uz dva osnovna partnera uključila su se i naselja Tiloš, Kakonja, te tvrtka Konzolplan, a nadalje se namjeravaju uključiti i Donji Vidovec i Legrad. „Mreža tragovima Zrinskih“ trebala bi obuhvatiti pregled svih povijesnih znamenitosti i zanimljivosti vezanih za obitelj Zrinski na području oko Novoga Zrina od Čakovca do Kaniže.

Dio tog projekta bila je i konferencija održana u Belezni, u mjestu pet kilometara od utvrde Novi Zrin. U ime domaćina nazočne je pozdravio Lajos Jancsecz, načelnik, koji u svome snu zamišlja čak i rekonstrukciju nekadašnje utvrde Novoga Zrina. Načelnik je istaknuo da je utvrda imala važnu ulogu u životnom djelu Zrinskog, naime od svih njegovih djela ona je jedina građevina koja se nalazi na području današnje Mađarske.

O točnoj lokaciji utvrde Novog Zrina, koju je Nikola Zrinski dao izgraditi o vlastitom trošku, povjesničari su dugo raspravljali. Neke tragove utvrde su tražili na desnoj strani Mure, a neke na lijevoj. Turci su je potpuno srušili, pa kasnije nije obnovljena, stoga je bilo vrlo teško pronaći ostatke. Napredak je donijela vojno-inženjerska skica pronađena u ostavštini Pála Esterházya. Povjesničar i kartograf Pál Hrenkó temeljem te skice utvrdio je vjerojatno mjesto utvrde, gdje je László Vándor, ravnatelj Muzeja Zalske županije, tijekom terenskih istraži-

vanja pronašao crepove iz kasnoga srednjeg vijeka. Godine 2006. stručnjaci Sveučilišta „Nikole Zrinskog“ i Mađarskoga vojnog muzeja pronašli su neke ostatke utvrde, odnosno ostatke napada, i nakon toga je utvrđeno njezino mjesto. Otada je već nastala izložba o iskopinama, radi se na povijesnoj stazi, a među planovima je i obnova dijela utvrde. Za sve to je potrebna vrlo dobra suradnja svih zainteresiranih, koji su nazočili i na konferenciji.

Sudionici konferencije mogli su poslušati predavanja o popijevkama o Nikoli Zrinskom i sve što se danas može znati o Novome Zrinu, o uloji utvrde protiv Turaka, o njezinoj povijesti, o iskopavanju ostataka, o znanstvenim istraživanjima i rezultatima. Među predavačima bili su Đuro Franković, dr. Gábor Hausner, dr. Lajos Négyesi, dr. József Padányi, koji se već dugi niz godina bave problematikom Novoga Zrina, te njihove kolege iz Hrvatske: dr. sc. Hrvoje Petrić i prof. dr. sc. Dragutin Feletar.

Nakon predavanja sudionici konferencije otišli su na područje gdje je nekoć bila utvrda Novi Zrin, gdje su položeni vijenci u spomen na Nikolu Zrinskog. Zatim su časnici mađarske Vojne akademije „Miklós Zrínyi“ na terenu predočili položaj nekadašnje utvrde Novi Zrin, čiji se dio preko rijeke Mure nalazio i u najsjevernijem dijelu. Povodom obljetnice Sveučilište „Nikola Zrinski“ dalo je izraditi maketu utvrde Novog Zrina, koja se nalazi u auli te ustanove.

beta

SENANDRIJA – Kako donosi portal Radija Croatiace, senandrijska Hrvatska manjinska samouprava 26. lipnja priređuje tradicionalni Ivanjdan. U župnoj crkvi Svetog Ivana Krstitelja u 16 sati je tzv. dalmatinska misa, a u 18 sati, u Kući Dézsma književnica Katalin Török svečano otvara izložbu radova Đure Benkovića s naslovom Akvareli. Nakon toga na tržnici Daru započinje proslava uza svirku sastava Joze Gujaša.

SURDUKINJ – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, 26. lipnja, s početkom u 17 sati, na otvorenoj pozornici mjesnog doma kulture održat će se program ovogodišnjega Hrvatskog dana. Kako za Hrvatski glasnik reče predsjednik surdukinske Hrvatske samouprave Mijo Ferkov, nastupit će domaći Folkorni ansambl „Szedy“ koji na repertoaru ima njemačke, mađarske, ciganske i hrvatske koreografije, potom najmlađi folkloriši mohačke Šokačke čitaonice pod vodstvom Beate Janković, Izvorna skupina pod vodstvom Stipe Bubrega i Orkestar Šokadija koji će prikazati običaj Pranje na Dunavu, a nastupit će i Mješoviti pjevački zbor Orašje iz Vršende. Priredbu potpomažu Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine te Hrvatska državna samouprava.

BREME – U organizaciji toga naselja, od 25. do 27. lipnja održava se međunarodni biciklistički susret što ga odlikuje niz športskih i zabavnih sadržaja. Prvog dana biciklistička tura ide ili od Viljana ili Madžarboje s programima po izboru: upoznavanje Bremena; posjet kašadskoj Zavičajnoj kući. Subotnji je dan u znaku svečanosti otvaranja trodnevnog druženja te ture i okraj i onkraj rijeke Drave. U Hrvatskoj biciklistička tura ide od naselja Belišća do Saboča (Drávaszabolcs). U Belišću je predviđeno razgledavanje povijesnog muzeja, te odmor na pješčanoj dravskoj obali, izlet brodom i upoznavanje ljepote rijeke Drave, te na povratku u Breme posjet lovačkoj farmi Lantos. Večer je rezervirana za upoznavanje s bremenskim vinogorjem i za druženje oko logorske vatre kod Kapelice pomirenja.

OSIJEK – Opera za tri groša premijera je osječčkoga Hrvatskoga narodnog kazališta, koja će biti izvedena 29. lipnja i u kojoj predstavi glumi i naš Stipan Đurić. Redatelj je Žekjko Vukmirica, a dirigira Berislav Šipuš. Revolucionarna prilagodba djela „Prosjakčke opere“ Johna Greya iz 18. stoljeća, „Opera za tri groša“, jedno je od najpoznatijih djela Bertolta Brechta i skladatelja Kurta Weila, praizvedeno 1928.

Škola u prirodi

S nestrpljenjem smo čekali dan kada ćemo krenuti u „morsku“ školu u Novi Vinodolski. Trećega svibnja, u ponedjeljak, rano jutro vlakom smo putovali u Hrvatsku. Od Zagreba smo autobusom putovali do Novoga Vinodolskog. Tamo su nas već čekali domaćini, pljeskom. Najprije smo pogledali more, a zatim smo išli na večeru. Zauzeli smo mjesto u spavaonicama. Istu večer je bio disko gdje smo se upoznali.

U utorak ujutro tjelesne vježbe i doručak. Zajednički program počeo je sa šaljivom igrom „Ne guraj se!“ gdje smo se mnogo veselili. Nakon objeda uz obalu mora išli smo u grad na sladoled. Usput smo se divili moru. Nekoliko nas navečer smo se natjecali u športskim disciplinama. Vrijeme nije bilo baš najpovoljnije, padala je kiša.

U srijedu smo pogledali grad, posjetili gradski muzej. U gradu smo vidjeli i jednog malog miša koji već nije bio živ. Navečer je

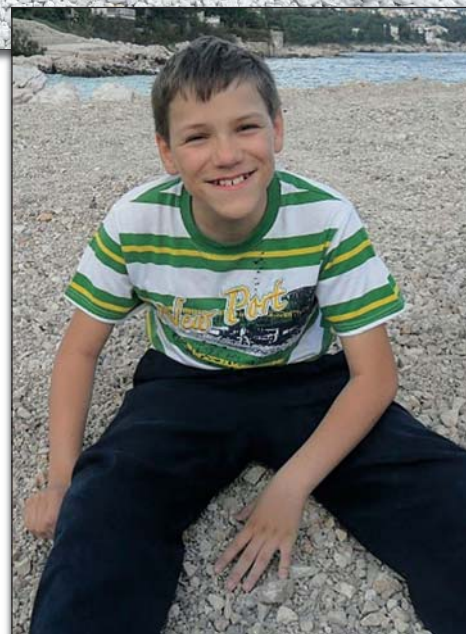
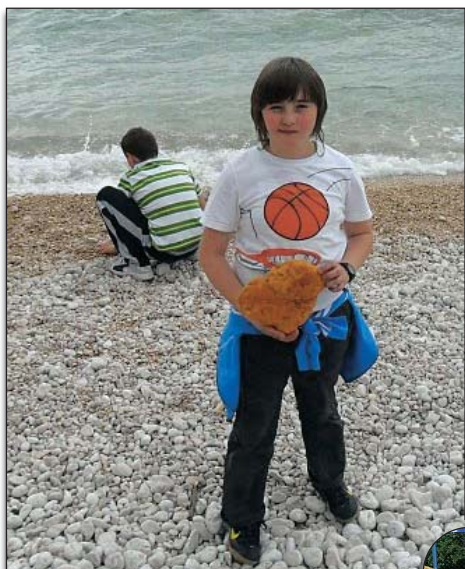
bio karaoke, svatko se jako dobro osjećao. Upoznali smo zagrebačku djecu prijateljske škole «Ante Kovačić». Neki su se čak i zaljubili. Od uzbuđenosti jedva smo mogli zaspati.

U četvrtak smo bili u špilji Biserujka, koja se nalazi na otoku Krku. Padala je kiša, puhala jaka bura, zato smo na Krk putovali autobusima. Poslije objeda, na našu radost, sijalo je sunce pa smo išli na obalu i do koljena smo ušli u more. Vrijeme nije bilo za kupanje. Navečer se predstavila naša škola i pogledali smo film „Alica u zemlji čudesa“.

U petak ujutro smo pakirali stvari, do jedanaest sati smo se oprostili od mora, ručali i krenuli u Budimpeštu. Do Zagreba s našim prijateljima smo putovali autobusom. Pogledali smo njihovu školu. Putovanje smo nastavili s našim učiteljicama vlakom do Budimpešte gdje su nas čekali naši roditelji.

Cintija Paradi

4. razred, HOŠIG, Budimpešta

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fricéhaza

Pečuški prvopričesnici

Ove godine petnaestero učenika 3. razreda pečuške Hrvatske osnovne škole Miroslava Krležje primilo je prvi put Isusa u svoju dušu. Misno slavlje Prve pričesti na dva jezika, hrvatskom i mađarskom, održano je 16. svibnja u kertvaroškoj crkvi Sv. Elizabete Svečanu misu služio će vlč. Franjo Pavleković, a na njoj je sudjelovao pečuški ženski pjevački zbor Augusta Šenoa. Prvopričesnike je pripremila vjeroučiteljica Melinda Kečkeš. Nakon mise priređen je domjenak u sakristiji crkve.

Tijekom mise uz prvopričesnike kratak program dali su i polaznici Hrvatskog vrtića u Pečuhu, koje je uvježbala odgajateljica u mirovini Marija Bošnjak.

Završetak školske godine u starinskoj osnovnoj školi

Starinski su učenici zadnji dan nastave, 15. lipnja, proveli u znaku športa. Đačka je samouprava za prijepodne, skupa s Ribičkom udrugom, organizirala natjecanje u pecanju, a za poslijepodne razna natjecanja u vještinama i športu. Mali su ribiči bili vrlo uspješni: za dva i pol sata ulovili su ukupno 604 ribice u obližnjemu ribičkom jezeru. Najbolji su pojedinci bili: Gábor Laci (64), Viktória Halász (57) i Bálint Molnár (53).

Budimpeštanski prvopričesnici

Dana 16. svibnja 2010. u okviru mise na hrvatskom jeziku, u crkvi Svetog Mihovila u budimpeštanskoj Vackoj ulici sakrament Prve pričesti primilo je 15 prvopričesnika, učenika 3. i 4. razreda budimpeštanskog HOŠIG-a koji su pohađali vjeronauk u svojoj školi i pripremali se za svetu pričest, sa svojim vjeroučiteljem, svećenikom Árpádom Horváthom koji im je i udijelio sakrament Prve pričest. Još od 1997. godine (tada je bila) nije bilo Prve pričesti na hrvatskom jeziku među budimpeštanskim Hrvatima, pa je ovo bio jedinstveni događaj važan za hrvatsku zajednicu u glavnome gradu. Kako za hrvatsku redakciju Mađarskog radija izjavljuje svećenik Árpád Horváth, u zajednici škole i crkve može se jačati vjera i hrvatski jezik poradi očuvanja hrvatske samosvijesti. Dodao je kako ima i krštenja na hrvatskom jeziku.

VIII. Udvarsko veselje

U organizaciji udvarske Hrvatske manjinske samouprave, 29. svibnja održana je tradicionalna manifestacija pod nazivom Udvarsko veselje. Članovi Hrvatske manjinske samouprave prije osam godina odlučili su da i njihovo hrvatsko naselje Udvar mora imati svoj hrvatski dan. Tada su prvi put organizirali program hrvatskim žiteljima pod nazivom *Udvarsko veselje*.

Unatoč vremenskoj prognozi kiša nije stigla, no stigli su u velikom broju posjetitelji te raspjevani i razigrani sudionici. U 18 sati je započeo bogat kulturni program na otvorenoj pozornici mjesnoga doma kulture. U predivnom ozračju Vesna Velin je održala pozdravni govor u kojem je posebno pozdravila generalnu konzulicu Republike Hrvatske Ljiljanu Pancirov i Katju Bakiju, konzulicu za kulturu, i sve zastupnike susjednih naselja. Nakon pozdravnih riječi pozornicu su zauzeli mali folklorišti KUD-a „Marica” iz Salante koji su izveli koreografiju *Vesela je Šokadija*. Pod drugom točkom programa slijedio je pečuški folklorni ansambl „Baranja” koji je prikazao publici splet bunjevačkih plesova. Zatim su slijedila djeca, učenici nižih razreda Pečuškog obrazovnog centra Miroslava Krleže.

Mladi Udvarci i Udvarkinje koji pohađaju hrvatsku osnovnu školu u Pečuhu recitirali su pjesme na hrvatskom jeziku. Među recitatorima bili su: Akoš Drinoci (Miš i gušter), Maja Božanović (Rodbina), Ivana Božanović (Ludi dan) i Anđelka Stazić (Zimska). Nakon recitacija ponovno je bio na redu ples. Salantski je ansambl razveselio gledatelje

narodnim plesovima iz Bačke. Nakon njihove izvedbe Kulturno -umjetničko društvo „Baranja” dočaralo je pravi gradišćanski svatovski ambijent. Nakon mladih, ali doista nadarenih plesača opet su nastupala udvarska djeca s recitacijama, i to: Natica Ronai, Lidija Božanović, Marko Balaž, Vivien Doboš, Atila Balaž i Žofia Kalmar. Nakon toga slijedilo je iznenađenje večeri, tamburaški sastav koji okuplja sve mjesne tamburaše. Članovi su orkestra braća Bošnjak, njihova djeca te susjed Ivo i komšija Stevo. Glazbala su im svirala melodije bosanskog sevdaha koje je publika prihvatila s velikim pljeskom. Ako se ta atmosfera može dići na višu razinu, onda to zasigurno može učiniti KUD Ladislava Matuška iz Kujinja i Semelja. Njihov osmijeh i raspoloženje izazvali su oduševljenost nazočnih. Kao završetak programa „Baranja” je izvela dvije koreografije: Ples zaljubljenih te šokačke plesove iz Katolja. Poslije dodjele

sponenica i poklon-paketića slijedilo je zajedničko kolo nakon čega se svatko mogao osvježiti uz hladno piće i ukusan paprikaš. Slijedio je i bal do sitnih ranih sati uza svirku Orkestra Juice.

Renata Božanović

Hrvatski sadržaji uz Duhove u Harkanju, koncert Gabora Bedića

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Harkanja, 21. svibnja u tom je gradu priređen Duhovski koncert. Misu na hrvatskom jeziku u harkanjskoj rimokatoličkoj crkvi predvodio je velečasni Ladislav Ronta, a slijedio joj koncert mladog orguljaša, kantora Gabora Bedića iz Šikloša. Potom je slijedio koncert marijanskih pjesama kojem su sudjelovali hrvatski zborovi iz Kukinja, Mohača i Pečuha.

Svakoga posljednjeg petka u mjesecu u tamošnjoj rimokatoličkoj crkvi velečasni Ladislav Ronta na poticaj harkanjske Hrvatske samouprave služi svetu misu na hrvatskom jeziku koju redovito uz orguljašku pratnju Anice Posavac pjeva Zbor harkanjskih Hrvata.

Mladi orguljaš Gabor Bedić učenik je 11. razreda Katoličke gimnazije cistercijskog reda «Nagy Lajos» u Pečuhu, i prije šest godina počeo se ozbiljnije baviti glazbom i orguljanjem. Mnogo je vježbao u Đudu s tamošnjim župnikom koji mu je dopustio korištenje orgulja, u Salanti na starim i lijepim orguljama redovito orgulja mise, također u školi te po pečuškim crkvama gdje su orgulje izvrsne. Gabor je počeo najprije svirati na trubi, pa klaviru, a danas je pravi zanesenjak orgulja.

Premda u harkanjskoj crkvi orgulje i nisu najbolje, Gabor je pokazao pravo umijeće. On više voli stare mehaničke orgulje, a ne električne kao što su harkanjske, a orgulje u pečuškoj katedrali su jedne od najboljih na kojima je dosada orguljao. U nijemetskoj crkvi su mu veoma mile stare male orgulje i upravo u toj crkvi Gabor voli najviše orguljati na misama kojima sudjeluje i njegova baka Nijemečanka.

Gabor je orguljaš, a ne kantor, jer kantor treba i orguljati, ali i znati pjevati. Na misi pjeva i Gabor, ali na koncertu u Harkanju nije pjevao. Gabor uči kod umjetnika majstora

orgulja Zoltána Dergeza, orguljaša pečuške crkve Svetog Stjepana. Najprije je počeo učiti kod Pétera Polgára prije četiri godine. Gabor je sudjelovao i na zemaljskome glazbenom natjecanju Helikon u Keszthelyu i osvojio zlatnu diplomu. Na harkanjskom koncertu Gabor Bedić je izveo niz skladbi, tako: Toccatu i fugu u d-molu Johanna Sebastiana Bacha, jedno od najznačajnijih djela slavnoga njemačkog skladatelja, majstora barokne glazbe i glasovitog orguljaša.

Potom je slijedio Bachov I. i II. dio koncerta u a-molu, izvorno Vivaldiev glazbeni uradak koji je Bach skladao za izvođenje na orguljama. Nakon toga slijedio je Bachov preludij i fuga u c-molu, a na samome kraju mladi orguljaš je izveo toccatu u d-duru od francuskoga skladatelja Theodorea Duboisa.

Strina Aga Magušić iz Šikloša, podrijetlom iz Semartina, redovito dolazi na hrvatske mise u harkanjsku rimokatoličku crkvu koje služi župnik Ladislav Ronta.

Uvijek smo mi Semartinčani štivali Boga. Na hodočašće smo išli na Sveto Trojstvo u Đud, cijelo selo, tek najstariji i najnećasniji nisu išli, oni su nas čekali pri povratku na ulazu sela te smo svi zajedno išli na misu u našu semartinsku crkvu. Davno je to bilo. Ali i danas se pokupimo, snađemo se i ovdje u Harkanju, a i u Šiklošu u crkvi pjevamo. I na posljednjoj misi u Šiklošu smo otpjevali tri pjesme na hrvatskom jeziku. Kako kaže dopredsjednica harkanjske Hrvatske samouprave Đurđa Geošić Radasnai, lijepo je bilo vidjeti Hrvate zajedno kako jačaju zajednicu.

Novi je ovo program u godišnjoj djelatnosti Hrvatske samouprave koji je ispunio očekivanja, veli ona. Tradicija koju treba nastaviti. Priredbi su uz ostale nazočili i generalna konzulica Ljiljana Pancirov te predsjednik HDS-a Mišo Hepp.

bpb

Ivan Šneller slavi 75 ljet

Za teškom operacijom dušobrižniku čestitali za jubilej Petrovišćani

Lani skoro u ovo vrime smo skupa proslavili zlatnu mašu s Ivanom Šnellerom, dugoljetnim farnikom Petrovoga Sela, ki je još i u mirovini jako aktivan u svojoj vjerskoj zajednici. Na početku prošloga miseca cijelo selo je molilo za njega da se friško ozdravi iz bolesti, poslije teške operacije na srcu. Iz sanatorija Balatonfüreda je domom došao prošloga utorka, a u srijedu pri večernjoj maši pripravili su za njega veliko presenečenje vjerniki dotičnoga sela. Napunila se je cijela kapela Sv. Štefana, svako dite je nosilo u ruki kiticu. Za mašom, ku je celebrirao Ivan Šneller, najprlje mu je Žofika Isak citirala pjesmu Ivana Nemeta, pod naslovom *Na rodni dan duhovnoga oca*. Potom mu je Tamás Várhelyi, sadašnji petroviški farnik, čestitao prilikom 75. rođendana s timi riči da mu je doktorica u špitalju rekla, kako gospodin Šneller imaju dobro srce, koje se se je čez tri tajedne ozdravilo i omogućilo Petrovišćanom da ponovo pozdravljaju vlašćega farnika ki je i u mirovini rado ostao med nami. Sambotelski biskup András Veres je u pismu čestitao jubilaru. Imre Filipović, član farskoga tanača, je nazvao lampašom, svitlošću Ivana Šnellera ki je krez 32 ljeta u dobrom i zlu vik stao uz Petrovišćane. Polag „Bog Vam plati“, simbolično je predana i velika svića. U ime školarov i školske kolektive je ravnateljica Edita Horvat-Pauković gratulirala slavljenuku.

Odsad imam dva rođendane, prvi mi je kad sam se zaistinu narodio, a drugi je 10. majuša, kada sam se narodio po drugi put zahvaljujući Božjoj milosti. A jedan rođendan još jako čekam, a to je moj nebeski rođendan – je rekao ganutljivo Ivan Šneller, ne zatajivši koliko se veseli da je opet doma med svojimi. Na farski dvor svi su bili potom pozvani na agape, otpjevana je „Lipa kitica je procvala“, a dobrim i brojnim čestitkam se ovput i mi pridružujemo. Živili nam u zdravlju i veselju još dugo, Gospodine!

-Timea Horvat-

S fotoaparatom na Barutani

Tomu devetnaest ljet da u susjedstvu Bje-
lovara na ovom području zastalo je vrime.
Eksplozija, ku su vidili u pogranični naselji i
u Ugarskoj, poždroknula je ne samo ljudske
živote nego postavila je memento bojnoj
mrskoći. Milan Tepić, bivši pripadnik
Jugoslavenske narodne armije, svoje vojnike
je poslao na predaju, a on je umro s
uvjerenjem da i sa zadnjom snagom brani
Jugoslaviju. Dibaldi krateri ke je velika
eksplozija izgrabila iz zemlje, danas su već
pokrti, trava je narasla naranjene metare.
Sivo-črna gola tijela stablova i grmlja „nakin-
čena“ su stabilnim konstrukcijama da se čisto
ne predaju srušenju. Negdašnji betonski

fundamenti skladišća visu u luftu. Za kratkim
letom ptica stane na počivak na črnim
mramoru na kom piše da je Stjepanu Legče-
viću u 10.43 uri 29. septembra 1991. ljeta
ovde skončan žitak. Tihom mrnjimo molitvu i
za ostale izgubljene heroje, dokle očima
brojimo iskllesane kockice šahovnice. Kad se
pogled zdigne, jur bulji se u simbole besmis-
lenoga zničjenja da se nigdar ne zabi „vrime je
vječnost!“

-Tihom-

U potrazi za minulom šokačkom kulturom

Semartin (Alsószentmárton) nalazi se u Baranjskoj županiji, na južnom dijelu Mađarske. Selo se prostire už hrvatsko-mađarsku granicu.

O povijesti naselja valja napomenuti da su do 1978. godine u njemu živjeli šokački Hrvati. Tijekom političkih promjena, uvođenjem kolektivizacije i nacionalizacije te zbog inih socioloških razloga dolazi do naglog iseljenja šokačkih žitelja i nepovratnog narušavanja dotada izjednačenoga narodnosnog, točnije šokačkog ustrojstva naselja.

Te su činjenice prouzrokovale masovno napuštanje Semartina i iseljenje šokačke zajednice čiji će se članovi nastaniti u okolici obližnjega gradića Šikloša.

Poznata su dijalektološka istraživanja semartinskoga govora, koja ga smještavaju u područje istočnohercegovačkog dijalekta, odnosno u ikavsko-jekavske štokavske govore bez preciziranja dijalekta.

Opisana je i nošnja semartinskih šokačkih Hrvata, analizirana je uloga Šokadije u regionalnoj raspodjeli rada te međuetničkim vezama, rastrojstvo obiteljske zadruge, ali nam je malo poznata uloga žena u jezičnoj stvarnosti zajednice.

Obitelj Dofatić iz Semartina 1910. godine, (fotografija iz albuma Anice Torjanac)

Žene Semarkuše sastajale su se prije večernje mise u „nedilju poslipodne“, uvečer pred „ljesom“, u groblju i na prelu svaki dan od rujna do veljače. Osim tradicionalnih ženskih poslova one su prele, „jasprle“, šile i tkale. Prele su se održavale u kućama, gdje bi se skupilo sedam, osam žena iz obližnjih kuća. Dobne granice su i tu postojale, tako žene preko 70 godina nisu odlazile na takva prela.

Tijekom tih susreta „divanilo se od posla“, sjetno o prošlosti sela i o dogodovštinama u pojedinim obiteljima. Prepričavali bi se davni događaji, slušalo se o vilama, smijalo se na račun nečije nesprenosti, prenosili su se i tračevi, ali sa strogom naznakom „ništ ne znam kazati, samo što drugi kažu“.

Žene su „najviše“ u kućama, u svojim domovima, komentirale ako bi se „nješt strefilo“, ali nikada ne bi to činile pred djecom i pred muškarcima, postojala je ženska intima,

zatvoreni krug kojega su članice prihvaćale pravila komunikacije tog tipa.

Razgovor su vodile najpričljivije žene jer su „žene mlogo više divanile nego ljudi“.

O ženinom položaju govorila je njezina oprava, oprema, bogatstvo ukrasa na njezinoj košulji koja je obvezatno za Martinje trebala biti nova.

Žene su se vrlo mlade udavale, između 14 i 16 godina, a ako je neka navršila 18 godina, smatrale su je „starom divojkom“. „Mladom“ se zvala do 30. godine, a poslije je zvana ženom, udovicom, „mačevom“, ovisno o bračnom statusu.

Žene se nisu razvodile od muževa, „makar su neke bile i nevaljave“, o tome se javno nije govorilo.

Nije bilo uobičajeno da žena sama ulazi u „bircuz“, no ako su bile u grupi, ušle bi i dok su muškarci kartali i pili, one su „igrale i veseljile se“.

Uz to mogućnost za rasonodu omogućavao je i „kermenc“ koji se održavao uvijek

Baština, prilog Hrvatskog glasnika
 U potrazi za minulom šokačkom kulturom
 Blago predaka; čuvarica obiteljskoga blaga
 Ana Grocž Rudol
 Teta Rozika Broz, čuvarica pomurske popevke
 Sumartonska „Naša hiža“ čeka posjetitelje

o Martinju; tada se odlazilo u „bircuz“, a katkad se odlazilo na drugi kraj sela u „ciganski šor igrati i kartati se“.

Kada se odlazilo u svetište Đud u „prošenciju na Mladu nedilju“ ili na „Duve“ (Duhove), u crkvi bi tijekom obreda i „nabaška, dolje bile žene, a gore na „korošu bili bi muškarci“.

Žene nisu psovale, nije se vulgarno govorilo pred njima, a ni pred djecom nije bilo dopustivo da se „gadne riči divane“. Najčešće korištene psovke su eufemizmi ili sintagme tipa „Živina te uvatila.“, „Vrag te odnio“, „Majku ti šarenu.“

Kada bi za ženu rekli da je lajava, taj bi pejorativni izraz otkrio da je ona zlonamjerna te da „ričima dira druge“, a ne voli u „oče kazati“. Ukoliko bi ona bila brbljava, onda je voljela mnogo „divaniti sa svakim, o svaćemu“.

Navedeni primjeri dokazuju kako svi mi koji smo podrijetlom iz ovoga naselja, i danas sjetno spominjemo tu minulu kulturu, brižno čuvamo ukrašene nošnje u ormarima, stihove pjesama u srcima i riječi molitvi u dušama.

Timea Szpiesz Bockovac

Intervju

Blago predaka; čuvarica obiteljskoga blaga Ana Grocz Rudolf

Otkada poznajem gospođu Anu Grocz Rudolf, a tomu je već mnogo godina, uvijek kada se sretne, nekako na kraju našega razgovora dođemo do Semartina, pa onda do nošnje koju ona ima u svojim ormarima. Prigoda za razgovor ovoga puta bili su ovogodišnji Dani hrvatskog jezika u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krležice te izložba i predavanje o Semartinu Ane Grocz Rudolf. Sve nas je zanimalo blago iz Anine škrinje. Ana je iznijela blago iz svojih škrinja, ili dio toga blaga, ni sama ne znam koliko toga ona ima, i pokazala ga onima kojima ga je zapravo i najvrednije pokazati: našoj djeci.

Razgovor vodila: *Branka Pavić Blažetin*; foto: *Ákos Kollár*

Ana kako si se odlučila na taj korak?

Već dugo vremena razmišljam kako bi ja to svoje mogla pokazati jer ovako prijateljima koji dolaze k meni u moju kuću skoro sam već svakome pokazala, ne sve, ali dio ove moje nošnje, mojega blaga, ali stalno sam razmišljala da kako se moglo dogoditi da je ovo selo tako prošlo kako je prošlo i gdje bi ja o tome mogla bilo kome govoriti, pokazati sve ono što se izgubilo iz ovoga bogatog, pod navodnicima rečeno bogatog sela koje selo je bilo bogato u kulturi, u tradiciji, u jeziku i to je, mogu reći, začas, za nekoliko godina sve nestalo. I zato sam odlučila da jednom, bilo gdje, bilo kad, ja to želim pokazati.

I moja kolegica Timea Bockovac koja je sad došla na katedru raditi (Odsjek za hrvatski jezik i književnost na kojem radi i Ana Grocz Rudolf) njoj sam o tome govorila i ona se malo zagrijala, pa onda bi mogle

nešto napraviti u školi Miroslava Krležice, i ja sam bila da napravimo.

Što si donijela djeci? Naravno, i svima onima koje zanima izložba?

Pa donijela sam djeci skoro cijelu ovu našu nošnju od ženske zimske nošnje za starije žene, za mlađe žene, do ljetne nošnje, isto za starije i mlađe žene, za djevojke, dječju mušku nošnju, dječju žensku nošnju, nakite, ručnike, stolnjake, mušku nošnju za odrasle ljude, što sam još...

Sve ono što si donijela dio je zavičaja, kako si ti sama rekla, dio je to semartinske duše koja je ostala tamo negdje duboko u tebi s tvojih 18 godina i zapravo je i tvoje sjećanje na Semartin sjećanje iz toga vremena.

Točno. Nažalost, u mlađim godinama nisam tako duboko osjećala da mi toliko fali to selo. Što sam starija, tim više osjećam da ja uglavnom od svoje 18 godine nisam imala

kuda ići doma i kad bilo koga sretnemo od naših Semarćana, uvijek se skoro svi rasplakemo. Na sahranama, na žalosnim događajima se vidimo. Ne postoji više zavičaj kuda se mogu ja ili bilo tko od nas vratiti.

Zapravo, ti svojoj djeci ne možeš pokazati grobove predaka!

Mogu. One grobove mogu pokazati što sam i na ovim slikama tu pokazala, jer tu su i dvije grobnice moje bake i mog djeda. Mogu pokazati. Moja djeca su otvorena i ja mogu s njima o svemu ovome govoriti, i unucima mogu pričati. Pitaju me kako je bilo u mojem djetinjstvu, ja im pričam. Moju unuku, baš sam nju obukla u jednu dječju nošnju, zanima sve, više puta pričam o Semartinu, o bakama, o djedovima, kako smo živjeli, što smo radili, kako smo plesali, pjevali, kako smo bili veseli.

Kada gledaš te nošnje koje, zapravo, nisi ti izrađivala, nego su izrađivali tvoji preci, pitaš li se, kako je mogla takva mala zajednica, evo, u ovom slučaju jedna obitelj, obitelj Grocz, sve to napraviti? Ti imaš zapravo materijalno blago koje je staro 150–200 godina.

Pa ima među ovim haljinama jako starih. Jedna haljina je otprilike 120 godina stara, ali možda ima i starijih. Točno ne znam. Mama bi mi znala reći, jer ona mi je stalno govorila koju je košulju (kod nas se zvala košulja) baka tkala, koju je njezina baka, koje je njezina prabaka tkala, i to ona sve zna, imam još i kod nje nekih takvih nošnji što se još čuva u ormaru ili u škrinji.

Odakle ta visoka estetska vrijednost semartinskih Šokica?

Po mom sudu oni su to donijeli sa sobom, toliko šarenila i toliko bogatstvo motiva i stalno su nove motive i sami izmišljali.

Kada bi te netko pitao, sve to što imaš za koliko da mu prodaš ili da pokloniš nekome, što bi rekla?

Pa ne bih prodala, više mi vrijedi nego zlato. Zlato se može ponoviti, a ovo sve se ne može ponoviti. I moja mama je htjela sve ovo prodati, uglavnom to je još njezino, još je živa, samo ja čuvam. Ja uvijek govorim: nemoj to prodati, što ćeš za onaj novac kupiti, ne možeš ništa dobiti za taj novac, da možeš na zlato, nisam sigurna da će ono zlato toliko vrijediti jer je ovo neponovljivo. Više u životu nitko neće napraviti tako nešto.

Kako se to čuva?

Kako se čuva? Pa imam jedan ormar, u ormaru je sve tako savijeno da je skoro nevjerovatno da se može sve u jedan ormar upakirati. I to je umijeće kako su to naši stari savijali. Ako misliš, mogu ti pokazati kako su savijali. I tolika (pokazuje rukom) bude jedna košulja, ova tolika bude i to se lijepo u fijoku može staviti. Deset ovih košulja možeš u jednu fijoku staviti.

Ali moraš ih s vremena na vrijeme zračiti, pa otvarati, prati. Kako to ide?

Ne peru se. Zato su nekada imali, što sam i rekla, po sto ovih košulja. U crkvu su otišli u košulji. Vratili su se doma, odmah su se presvukli. A imali su takve košulje koje su svakodnevno nosili, nisu bile ukrašene, bez jasprića su bile, jednostavne, one košulje su prali. Ne zračim. Zračim kada mi netko dođe pa ga zanima što imamo. Pa mu otvorim ormar i povadim sve i sve mu pokažem, pa vraćam, i onda mi se s tim i zračim.

A imaš i oko vrata lijepu kolajnu od srebrnjaka?

Da, to su srebrenjaci. Srebrenjaci moje bake ili mame, sad i ne znam, možda je i od bake i od mame. I njih je mama htjela prodati. Ima tu među ovima i takvih iz tisuću sedamsto ne znam kojih godina, ja sam joj rekla: nemoj nikome to prodavati. Inače jedan red je prodala kada smo se mi školovali, moja dva brata i ja. Nismo imali novaca, mogu reći

uopće ništa, onda je ona neke stvari prodavala, i od toga smo se školovali. Tako su kupovali i ono što nam je bilo potrebno: knjige, i sve ostalo, putovanje u dom, u domu smo stanovali. Dolazila je ovamo u Pečuh na

vašar pa je tu prodavala. To je tek dio svega onoga što je ona imala.

Ja ti želim još mnogo takvih slušatelja kao danas koje će zanimati povijest Semartina iz tvojeg ugla.

Hvala ti. Nadam se, ako sam samo mrvicu mogla potaknuti ovu djecu, kako će možda netko od njih nakon ne znam koliko godina, kad budu odrasli, nastaviti ili barem nešto od ovoga naučiti i možda i raditi, onda sam uspjela. Možda postoje još takvi tkalački stanovi, možda netko još zna to sve raditi, ali sumnjam jer su stare bake već pomrle.

Ova tvoja zbirka stvarno je prekrasna. Znaš li još za neke Semarćanke koje su izvan Semartina koje imaju isto tako bogate zbirke ili je ova zbirka jedinstvena?

Ja mislim da ih sigurno još ima. U Kašadu možda kod onih žena koje su se iz Semartina udale u Kašad, u Šiklošu tko je koliko sačuvao, mislim da neki imaju dosta sačuvanoga. Ja nisam nikada pitala tko je koliko sačuvao ili ovako pokupio da bude sve onako na jednom mjestu i da li imaju.

Ti si kupovala nešto?

Ništa, ništa, sve je naše.

Teta Rozika Broz, čuvarica pomurske popevke

Teta Rozika „popevle”

Sedamdesetsedmogodišnja teta Rozika Broz već desetljećima čuva pomursku kajkavsku popevku, koju je naučila od svoje stare mame i majke. Kad je tužna, kad je vesela, kada kuha i kada kopa u vinogradu, uvijek joj je «pri ruci» lijepa pomurska popevka. Poznaje i svadbene, ljubavne, rodoljubne popevke od Mura, Mura, Rožica sem bila, Fičehaz je lepo selo, Klinčec stoji do Da bi se zrušile, Na vrčaku, itd. Njezin je glas još uvijek prekrasan, kažu za nju da je fičehaski «slavuj», pa nema priredbe na kojoj publika ne bi «iskala» njezino pjevanje. Njezinu

prekrasnom glasu opet smo se mogli diviti na hrvatskoj kulturnoj večeri, a rado su je pratili i bandisti međimurskoga pjevača Žige. Teti Roziki vrlo lijepo stoji čardaš, tibetani robec, bela gumišala, saten frton i bela sukna, točno tako kao što treba stajati, vidi se da je ona to nosila kao mlada djevojka. S radošću se prisjeća mladenačkih dana i rado mi je odgovarala na moja pitanja:

Na Fičehazu sam hodila v školu šest let, onda potle sam išla delate, meli smo fnogo zemle, pak sam morala iti delate na zemle, nesem mogla iti dale se vučiti. Da sam delala, vek sam popevala kaj mi delo leže ide. Potle sam hodila išče dva ostala vučiti se vu večernu školu vu Kerestur, kaj sam delala vu ovodi (dječji vrtič) kaj mi je rekel šef kaj moram završiti išče razrede. Bila sam daduš (dadilja) pak sam vek deci fnogo popevala sakojačke popevke, igre.

Jeste li i nastupali i na nekim festivalima?

Kaj bi nej. Išče da sam bila dekla, so me prosili kaj popevlem, kaj bomo prikazale svate. Onda je moja soseda zvala kaj idem tam popevate, a mama so mi ne šenkale. Onda je jen velik čovek rekel, koji je delal več ne znam de, naj idem drugač ne bodu dobili veršenja (natjecanje). Pomlam kaj je to bilo vu Sepetniku, išče imam kipa kaj smo dobili prvo mesto. To je se tak bilo kaj da bi bili svati, nosili su zastava, pa so bili podekliči, z papera smo složili cimere. Onda je išče igral na harmoniki Lajoš Pokec. Tak sam krenula, onda potle vek sem morala popevate da je nekaj bilo. Bila sam popevala i vu KUD-u Morica z Keresturčanami. Z Moricom smo išli i vu Hrvatsku, bila sam vu Zagrebu, Rabu, pak tu vu Međimurju, onda vu Pečuhu. Ja sam vek i igrala z steklom. I ve išče morem, stajim si na glavu pak morem se išče i vrtiti. Mora biti staklu kaj malo nuter stoji, onda lepo stane na glavu, pak treba ravno se držati pak je moči i fnogo hodate. Da smo išli na povorke, vek su me slikali z steklom, kaj im se to jako vidilo.

Kako ste mogli sačuvati svoj glas, još uvijek je vrlo lijep?

Ja nigdar ne pijem zdeno, nigdar ne jem fađlalta (sladoled), pak išče popevlem da mi je vola. Idem v gorice i da vežem, da nije tak teško delo, onda vek popevlem. Kaj bom mislila, kaj bo da bom stara, kaj al bo boj, neke hude misli, to se kraj denem pak popevlem.

Beta

Sumartonska „Naša hiža” čeka posjetitelje

Pomurski Hrvati nikada neće zaboraviti ime etnologinje dr. Edite Kerecsenyi, koja je u osamdesetim godinama prošloga stoljeća počela istraživati i bilježiti njihovu povijest i materijalnu kulturu. Njezina knjiga «Povijest i materijalna kultura pomurskih Hrvata» još je uvijek temelj proučavanja povijesti i ostavštine Hrvata te regije. Premda se s njezinim stavom o podrijetlu pomurskih Hrvata drugi povjesničari i jezikoslovci ne slažu potpuno, na osnovi te knjige može se dobro poistovjetiti i odrediti podrijetlo starih predmeta toga kraja.

Zavičajna kuća «Naša hiža» u Sumartonu, predana najesen prošle godine, također je uređena po uputama knjige dr. Edite Kerecsenyi, a u uređenju stručnu pomoć je nudila i Csilla Száraz, ravnateljica Kaniškog muzeja «György Thury». Golemu zaslugu ima i etnosekcija KUD-a Sumarton, na čelu s Anicom Vlašić, koja je sakupila stare predmete, namještaj, narodnu nošnju, tkanine i svaki je od njih stavljen na odgovarajuće mjesto. Osamdesetak predmeta uvršteno je u registar, koji su u većini izloženi u zavičajnoj kući, no ima ih još i u skladištu, koji će dobiti mjesto na dvorištu, gdje žele postaviti i zdenac te kukuružnjak.

Zavičajna je kuća uređena po 20-30-im godinama prošloga stoljeća.

Unutrašnji su prostori kuće dvije sobe, kuhinja, predvorje i smočnica. U prednjoj sobi je prekrasna kalijeva peć, koja je obnovljena, dvije značajne postelje s posteljinom. U «Hrvatskoj posteli» je blazina ili blezina, tri vakoša i jedna dunjha. U sumartonskoj zavičajnoj kući postelja je namještena kao na blagdanima, prekrivena pokrivačem što ga je tkao tkalac, zvali su ga *plafta na postelo, postelna plafta, eksterna plafta, pokrovec*. Običnim danima postelja je bila pokrivena jednostavnim prostiračem. U toj je sobi *zdelnjak*, zidna polica na što su nekada vješali kapute, dvokrilni ormar se zvao *šifoner*. Prema uputama etnologinje *šublata* s pravim i lažnim fижokama imali su imućnije obitelji, stavljen je između dva prozora naspram ulazu, jer su mlade žene škrinju stavljale uvijek tamo kako bi onaj tko stupi u sobu, vidio ono što je lijepo. Kolijevka odnosno *zibača* uvijek je bila stavljena blizu peći, da djetetu ne bude hladno. Sitniji predmeti u sobi također pristaju namještaju, *zercalo* u ravnom okviru, *vura, kipec, lampaš, raspeće*. U drugoj sobi je smještena *lajca* s dvije fижoke, *klopa* lijepo ukrašena, koja je osim sjedenja, noću služila i kao postelja za manju djecu. U kuhinji «Naše hiže» nalazi se *plehnač*, vrsta štednjaka i kuhinjski ormari, koju su bili značajni za imućnije obitelji, inače kod siromašnijih stajala je samo *stelažija*, to je sada stavljena u smočnicu. *Rangle, lončeci, stolnak* i drugi predmeti krase kuhinju, a u smočnici su razni predmeti za skladištenje hrane, npr. *krušnica, kaš, bučer, lesica, kada sa zelem*, glineno posuđe i drugo. U zavičajnoj kući ima i takvih predmeta koji su stari više od 120 godina, kao i «janica», tj. kratak kaputić bez ovratnika, s dugačkim rukavima od ovčje kože. Takav su kaputić nosile samo žene jer djevojke nisu imale pravo na to. U «Našoj hiži» su postavljene i lutke s izvornom sumartonskom narodnom nošnjom.

Znatiželjnici o povijesti pomurskih Hrvata mogu saznati više posjete li zavičajnu kuću. Telefonskim dogovorom osiguran je i stručni vodič Anica Vlašić, voditeljica etnosekcije, koja mnoge zanimljivosti zna o podrijetlu predmeta i o njihovoj upotrebi, odnosno o običajima pomurskih Hrvata. Vrijeme dolaska možete usuglasiti na telefonu samouprave: 93-383-401 ili 93-583-005.

Beta

